

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до випускної кваліфікаційної роботи

на тему: Ефективність використання фінансових ресурсів
торгівельного підприємства та обґрунтування
пропозицій щодо її покращення

Виконав студент 4-го курсу,
групи ПТБ-21
спеціальності 076 «Підприємництво та
торгівля»

_____ Булейко А.Ю.

(П.І.Б.)

Керівник __Кутова Н.Г.

(П.І.Б.)

Рецензент __Турило А.А.

(П.І.Б.)

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління бізнесом
 Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
 Ступінь вищої освіти бакалавр
 Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

зав. кафедри ЕОУП,

д.е.н., проф. Шахно А.Ю.

«____» _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студенту

Булейка Андрія Юрійовича

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Ефективність використання фінансових ресурсів торговельного підприємства та обґрунтування пропозицій щодо її покращення

Керівник теми к.е.н., доц. Кутова Наталя Геннадіївна

Затверджені наказом по університету від 31.03.2025 р № 180с

2. Строк подання студентом роботи: 27.05.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: статистична фінансова звітність підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2021-2023 рр. (баланс, звіт про фінансові результати)

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):
визначити економічну сутність фінансових ресурсів підприємства; вивчити методичні основи оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів; здійснити аналіз господарської діяльності та фінансового стану ТОВ «Сільпо-фуд»; провести аналіз ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Сільпо-фуд»; виявити вплив факторів на ефективність використання фінансових ресурсів; оцінити ефективність результатів оптимізації використання фінансових ресурсів в умовах ТОВ «Сільпо-фуд»

5. Перелік графічного матеріалу: основні ТЕРП ТОВ «Сільпо-фуд», показники управління фінансовими ресурсами ТОВ «Сільпо фуд», кореляційно – регресійний аналіз залежності чистого прибутку від чинників, оптимізаційна модель прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-фуд»

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	доц. Кутова Н.Г.	02.04.2025	11.04.2025
Розділ 2	доц. Кутова Н.Г.	14.04.2025	25.04.2025
Розділ 3	доц. Кутова Н.Г.	29.04.2025	26.05.2025
Нормоконтроль	доц. Поліщук І.Г.		17.06.2025

7. Дата видачі завдання « 24 » березня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі здобувачем за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	24.03.2025	виконано
2	Збір матеріалів до випускної роботи	25.03.2025	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань випускної кваліфікаційної роботи	31.03.2025	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	02.04 – 11.04	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	14.04 – 25.04	виконано
6	Підготовка III розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	26.04 – 26.05	виконано
7	Підготовка вступної частини та висновку	27.05 – 05.06	виконано
8	Попередній захист роботи	28.05.2025	виконано
9	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	09.06.2025	виконано
10	Отримання відгуку керівника та рецензії	17.06.2025	виконано
11	Перевірка роботи на унікальність авторського тексту за допомогою Інтернет-Системи Strikeplagiarism.com	27.05.2025	
12	Захист роботи на засіданні Екзаменаційної комісії	23.06.2025	

Здобувач _____

Андрій БУЛЕЙКО

Науковий керівник _____

Наталя КУТОВА

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства	8
1.2. Методичні основи оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД»	22
2.1. Аналіз основних економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Сільпо-Фуд»	22
2.2. Ефективність використання фінансових ресурсів ТОВ «Сільпо- Фуд»	35
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД»	44
3.1. Визначення впливу факторів на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства	44
3.2 Ефективність результатів оптимізації використання фінансових ресурсів ТОВ «Сільпо-фуд»	54
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	62
ДОДАТКИ	66

РЕФЕРАТ

на випускну кваліфікаційну роботу за темою:
Ефективність використання фінансових ресурсів торговельного підприємства та
обґрунтування пропозицій щодо її покращення

Випускна кваліфікаційна робота: 66 с., 23 табл., 27 рис., 4 формул, 39 джерел,
3 додатків

Об'єкт дослідження: є процеси використання фінансових ресурсів на
торговельному підприємстві ТОВ «Сільпо-фуд».

Мета роботи: є дослідження рівня ефективності використання фінансових
ресурсів торговельного підприємства, виявлення проблемних аспектів та
розробка практичних рекомендацій щодо її підвищення.

Предмет дослідження: є теоретичні та методичні аспекти формування,
використання і управління фінансовими ресурсами.

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, статистичний,
аналітичний, графічний, факторний та кореляційно-регресійний аналіз, а також
оптимізація результатів.

Розглянуто питання підвищення використання фінансових ресурсів
ТОВ «Сільпо-фуд»; проведено аналіз основних техніко-економічних показників
та фінансового стану торговельного підприємства, аналіз фінансових ресурсів та
оцінено вплив чинників на результативні показники.

Для виявлення резервів підвищення ефективності використання
фінансових ресурсів підприємства проведений поглиблений аналіз ступеню
впливу ресурсів на фінансовий результат діяльності підприємства. Для цього
використаний метод абсолютних різниць, кореляційно-регресійний аналіз та
аналіз мультиколінійності.

За допомогою оптимізаційної моделі надані рекомендації щодо
підвищення чистого прибутку з урахуванням найвпливовіших факторів.
Економічний ефект від впровадженого рішення становить 4530259,8 тис. грн.

ПІДПРИЄМСТВО, ДІЯЛЬНІСТЬ, ПОКАЗНИК, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ,
ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПРИБУТКОВІСТЬ,
АНАЛІЗ, ДОСЛІДЖЕННЯ, ПРОГНОЗ, РЕЗУЛЬТАТ, ОПТИМІЗАЦІЯ, ЕФЕКТ.

ВСТУП

У сучасних умовах господарювання ефективне використання фінансових ресурсів набуває особливої важливості для забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємств. Торговельні підприємства, що функціонують в умовах високої конкуренції та динамічних змін споживчого попиту, повинні не лише забезпечувати прибутковість своєї діяльності, а й раціонально управляти фінансами з метою досягнення фінансової стійкості та підвищення конкурентоспроможності.

Фінансові ресурси є основою фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Їх ефективне використання дозволяє оптимізувати витрати, прискорити обіг капіталу, забезпечити стабільний грошовий потік та досягти високих результатів у сфері реалізації товарів і послуг. Водночас нераціональне використання ресурсів призводить до зниження прибутковості, погіршення фінансового стану та підвищення ризиків неплатоспроможності.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку дієвих шляхів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів на основі глибокого аналізу фінансових показників, внутрішніх резервів підприємства та сучасних методів фінансового управління. Саме на основі таких підходів можна обґрунтувати ефективні пропозиції щодо вдосконалення фінансової політики підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження рівня ефективності використання фінансових ресурсів торговельного підприємства, виявлення проблемних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких завдань:

- розкрити сутність та значення фінансових ресурсів у діяльності підприємства;

- провести аналіз ефективності використання фінансових ресурсів на торговельному підприємстві;
- виявити фактори, що впливають на рівень чистого прибутку;
- знайти оптимальне рішення при застосуванні кореляційно-регресійного аналізу та симплекс-методу;
- сформулювати пропозиції щодо покращення використання фінансових ресурсів.

Об'єктом дослідження є процеси використання фінансових ресурсів на торговельному підприємстві ТОВ «Сільпо-фуд», а предметом – теоретичні та методичні аспекти формування, використання і управління фінансовими ресурсами.

Методами дослідження є системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний, факторний та кореляційно-регресійний аналіз, а також оптимізація результатів.

Інформаційну базу дослідження складають монографії, наукові статті зарубіжних і вітчизняних учених, аналітичні журнали, нормативно-правові акти, управлінська та фінансова звітність ТОВ «Сільпо-фуд», дані офіційних сайтів мережі Інтернет.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи були використані такі прикладні комп'ютерні програми як MS Word та MS Excel.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства

Незалежно від галузі діяльності, організаційної форми, правового статусу, значення фінансових ресурсів у сучасних умовах провадження діяльності є надзвичайно важливим. Ця важливість зумовлена здатністю фінансових ресурсів перетворюватись на матеріальні та нематеріальні, інформаційні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види. Саме достатність фінансових ресурсів гарантує фінансову стійкість і платоспроможність підприємства, стабілізацію обсягів виробництва та можливість його розширення. Тому оцінка фінансових ресурсів підприємства є важливою проблемою національної економіки, дослідженню якої присвячено багато праць науковців.

Важливим завданням управління фінансових ресурсів є вирішення питання оптимального співвідношення між формуванням власного та залученого капіталу в господарських суб'єктах, а також ефективності їх використання, зокрема ціни залученого капіталу. Ефективність та обсяги виробництва підприємств обумовлюють склад та розмір фінансових ресурсів, водночас від їх величини та управління залежить зростання виробничо-економічного розвитку. Тому у сучасних умовах для господарюючих суб'єктів є актуальним питання пошуку фінансових джерел, їх управління та забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів.

Проблеми и методичного та практичного характеру щодо формування фінансових ресурсів підприємств, їх використання досліджували такі відомі вчені, як, зокрема, В. Алексійчук, О. Василик, О. Гудзь, П. Лайко, А. Поддєрьогін, П. Стецюк, А. Чупіс.

Проте деякі аспекти означеного питання потребують подальших досліджень оптимального забезпечення фінансових ресурсів.

У працях науковців можна знайти багато різних підходів до тлумачення економічної сутності фінансових ресурсів на рівні держави та на рівні підприємств (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Економічна сутність фінансових ресурсів

Автор тлумачення	Сутність поняття «фінансові ресурси»
О. Василик, О. Філімоненков	Фінансові ресурси – це грошові накопичення і доходи, що створюються у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб [1; 2]
О. Гудзь	Фінансові ресурси – сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства [3].
І. Зятковський	Фінансові ресурси – це грошові фонди цільового призначення, сформовані у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного на підприємстві, якими воно володіє і розпоряджається на правах власності або повного господарського відання, а також використовує на статутні потреби [4].
П. Лайко, М. Мних, А. Поддєрьогін, С. Мішина	Фінансові ресурси підприємства – сукупність грошових коштів у фондовій, нефондовій або матеріальній формі, які призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат на забезпечення розширеного відтворення [5; 6; 7].
В. Опарін, А. Чупіс, М. Корецький, В. Борисова	Фінансові ресурси – це всі кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства і спрямовані в основні засоби та обігові кошти підприємства [8; 9].
Ю. Петленко	Фінансові ресурси – це грошові кошти, які залучені в господарський обіг підприємства з різних джерел, сформованих під впливом організаційно-правових форм господарювання, призначених для покриття його власних потреб [10].
П. Стецюк	Фінансові ресурси підприємства – це його найбільш ліквідні активи, що забезпечують неперервність руху грошових потоків [11].

Джерело: систематизовано автором на основі узагальнення літературних джерел

Наукова полеміка виникає навколо того, чи слід у визначенні виділяти фондову або нефондову форму, окремо вказувати на джерела створення ресурсів, їх цільове призначення тощо. В економічній теорії визначення фінансових

ресурсів також подається з огляду на фінансовий менеджмент, що заснований на підходах руху грошових потоків, де фінансові ресурси тлумачаться як сукупність грошових надходжень і доходів, що формуються під час заснування підприємства і в процесі його діяльності, а також мобілізованих на фінансовому ринку, призначених для розвитку виробництва, виконання фінансових зобов'язань, фінансування поточних витрат і створення резервів [11].

Характерні риси фінансових ресурсів як економічної категорії узагальнено на рис. 1.1.

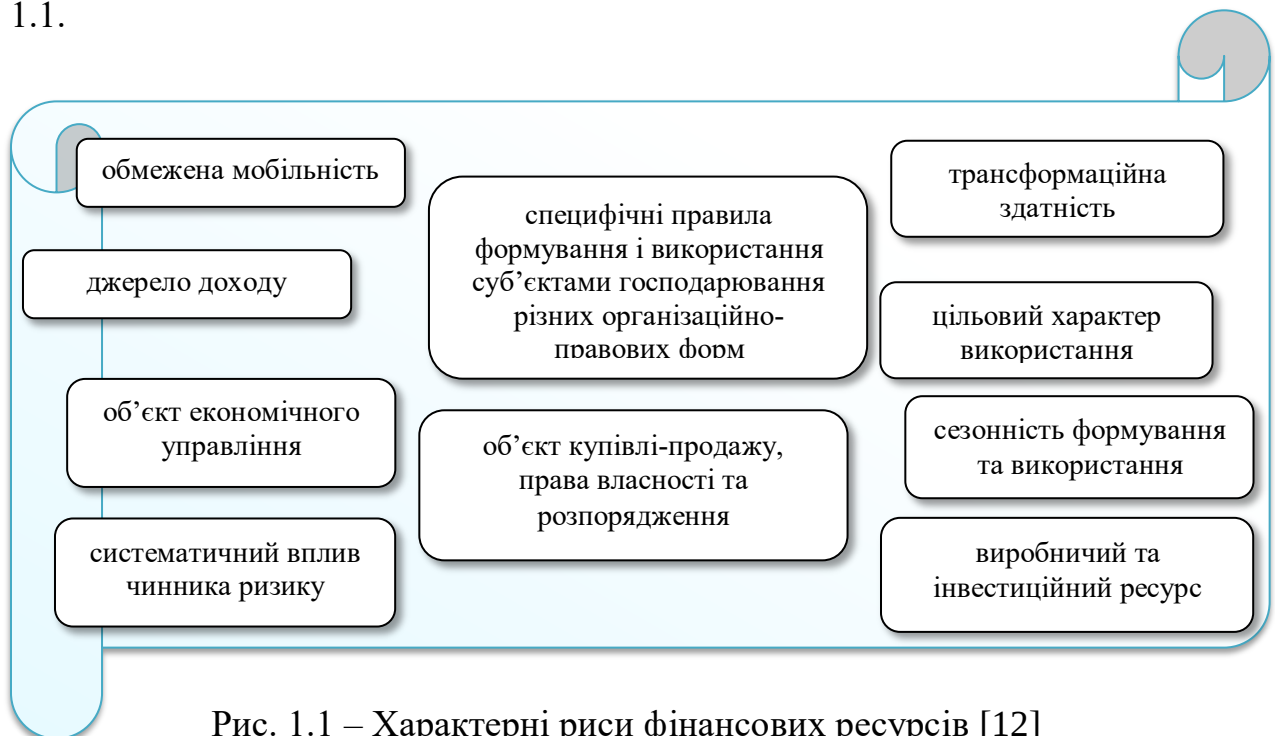

Рис. 1.1 – Характерні риси фінансових ресурсів [12]

Слід зазначити, що в економічній теорії існують різні схеми групування фінансових ресурсів підприємств. Найбільш поширеною є класифікація фінансових ресурсів за джерелами формування на власні та залучені (позиковий капітал та кредиторська заборгованість, або сталі пасиви).

У процесі формування фінансових ресурсів підприємств важливу роль відіграють їх збалансованість і визначення оптимальної структури їхніх джерел. Проте, як свідчить практика, їх структура постійно змінюється під впливом різноманітних факторів, а саме зростання питомої ваги коштів, залучених із зовнішніх джерел, перш за все частки кредиторської заборгованості, яка

спричиняє систему неплатежів та приводить до зниження інвестиційних можливостей підприємницьких структур.

Загалом слід уникати як неконтрольованої кредиторської заборгованості, що призводить до погіршення платоспроможності підприємств, так і надлишкових власних фінансових ресурсів, що можуть сповільнювати виробничий розвиток через надмірне резервування накопичень і відволікання їх із виробничого процесу [13].

Доцільно зазначити, що фінансові ресурси – сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання. Вони характеризують фінансовий стан економіки і водночас є джерелом її розвитку, формуються за рахунок різних видів грошових доходів, надходжень, відрахувань, а використовуються на розширене відтворення, матеріальне стимулювання, задоволення соціальних та інших потреб суспільства. Тому, враховуючи специфічність категорії фінансів, для визначення поняття фінансових ресурсів можна навести ті критерії, яким воно повинно відповідати. А саме:

- джерело створення фінансових ресурсів;
- форма виявлення фінансових ресурсів;
- цільове призначення фінансових ресурсів [5].

Характерною рисою фінансових ресурсів є те, що вони, на відміну від грошових засобів, виражають не зміну форм вартості, а фінансовий результат процесу відтворення. Фінансові ресурси свідчать про наявні можливості економічного і соціального розвитку.

Отже, фінансові ресурси мають певні критерії визначення (джерело створення, форму виявлення та цільове призначення) та характерні ознаки як економічної категорії і виражають фінансовий результат процесу відтворення.

Як відомо, джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні та залучені кошти. Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах володіння, користування та розпорядження, тобто перебувають у його власності й використовуються

суб'єктом господарювання для формування частини активів безстроково на безоплатній, безповоротній основі [14].

Застосування власних фінансових ресурсів має низку переваг, зокрема забезпечення вищого рівня фінансової незалежності, ліквідності та платоспроможності, а також прибутковості завдяки економії на сплаті позикового процента. Разом із позитивними аспектами застосування власного капіталу слід звернути увагу на те, що він обмежує можливості підприємства у залученні додаткових ресурсів для підвищення рентабельності та використання ефекту податкової парасольки [14].

Залучені кошти представлені отриманими на фінансовому ринку короткостроковими та довгостроковими кредитами. Поряд із можливістю необмеженого доступу до кредитних коштів як позитивною стороною використання залученого капіталу, умови його отримання (зокрема, термін кредитування, відсоткова ставка) можуть бути досить обтяжливими для суб'єктів господарювання [15], що зменшує інтерес до залучення фінансових ресурсів такого виду.

На процес формування і використання фінансових ресурсів суб'єктами господарювання чинять вплив як внутрішні фактори (фінансова політика підприємства), так і зовнішні умови (бюджетно-податкова політика держави та стан економічного розвитку). До внутрішніх відносять: організацію управління фінансовими ресурсами, налагодження зв'язку збуту з виробництвом, якість фінансового, податкового та управлінського обліку, цінову політику, аналіз цін конкурентів, якість системи маркетингу, кваліфікацію та мотивацію персоналу. Зовнішніми чинниками впливу на фінансові ресурси підприємств вважають: правове поле, соціально-економічний і політичний стан, рівень інфляції, рівень регульованості цін на ресурси [16].

Ефективність функціонування підприємств у довгостроковому періоді, високі темпи їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності великою мірою визначаються рівнем використання фінансових ресурсів, тому одним із найважливіших напрямів фінансової політики підприємств на сучасному етапі є

формування стратегії забезпечення фінансовими ресурсами, яка повинна бути спрямована на забезпечення високих темпів зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідного рівня ліквідності [17].

На обсяг фінансових ресурсів має вплив розмір підприємства, вид і галузева приналежність. На нашу думку, детальніше окреслення джерел створення фінансових ресурсів також є необхідним. Оскільки джерело забезпечує наявність ресурсу, а його відсутність унеможливорює виконання зазначеного правила.

Фінансові ресурси, є головною метою у здобутті фінансової стійкості, що дозволяють збільшувати шанси на виживання у ринковій стихії, забезпечуючи розрахунок за зобов'язаннями перед державними органами та кредиторами та принести дохід власникам.

Також під фінансовими ресурсами доцільно визначати грошові доходи, накопичення та надходження, що перебувають у власності або користуванні суб'єктів господарювання.

Використовувані ними із ціллю відтворення розширеного, для соціальних потреб, матеріального стимулювання працюючих, реалізації соціальних програм. В ході генерування фінансових ресурсів підприємства проявляються така властивість фінансових ресурсів як можливість мобілізації. Джерела утворення фінансових ресурсів на підприємства представлені на рисунку 1.2.

Формування фінансових ресурсів за рахунок використання різних джерел дозволяє підприємству адекватно реагувати на зміну потреб ринку, розширювати асортимент продукції, значно нарощувати масштаби виробництва. Проте у процесі формування фінансових ресурсів важливо дотримуватись оптимального співвідношення між джерелами їхнього формування з метою забезпечення належної фінансової стійкості підприємства.

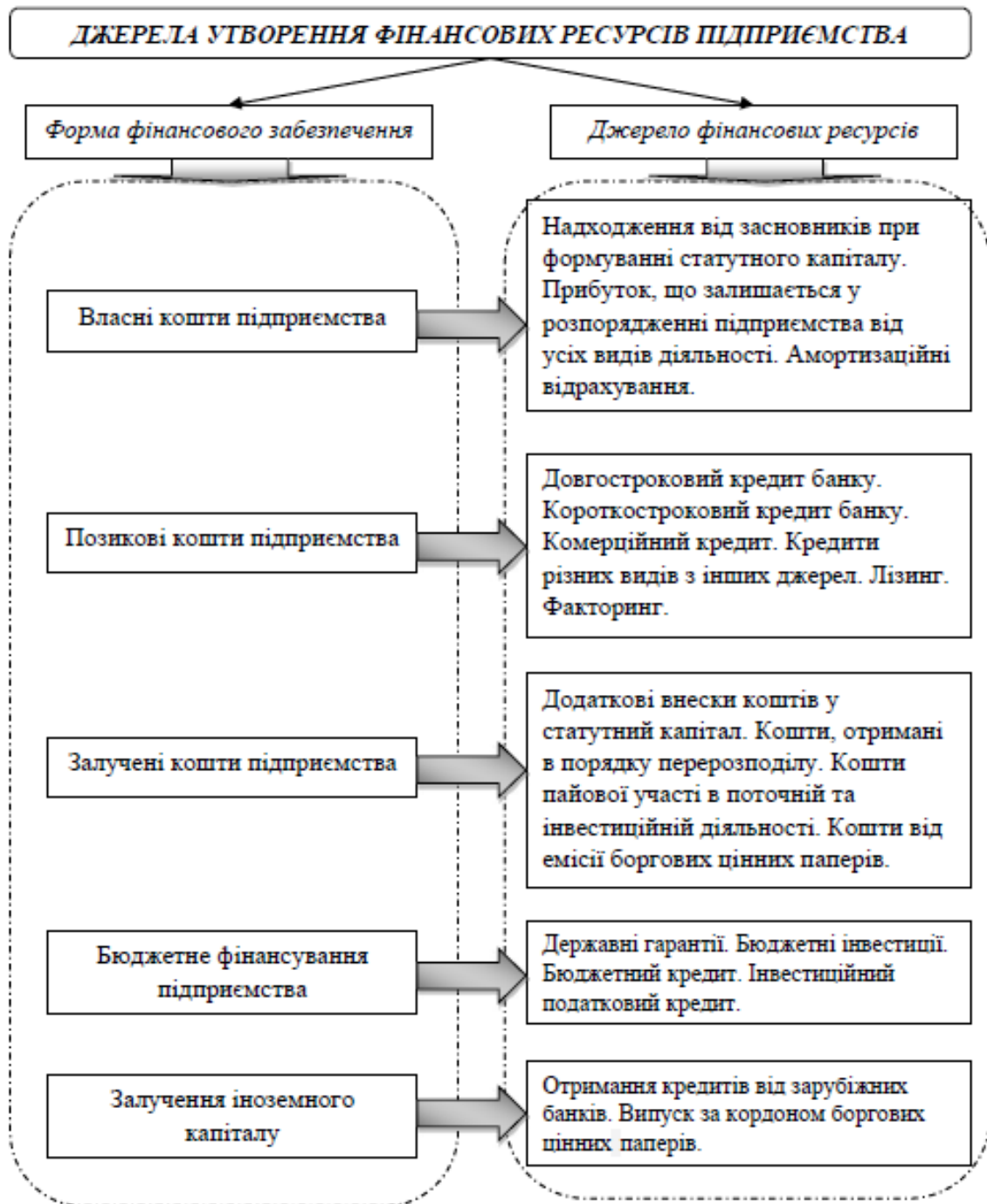

Рис. 1.2 – Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.

Для успішної діяльності підприємства варто раціонально управляти процесом формування фінансових ресурсів. Раціональне управління фінансовими ресурсами підприємства включає такі етапи [18]:

– виявлення та формулювання проблеми чи задачі управління фінансовими ресурсами підприємства, що має бути вирішена через використання минулого досвіду та наявних даних;

- прийняття виваженого управлінського рішення щодо використання фінансових ресурсів та його реалізація;

- аналіз результатів прийнятого рішення з погляду можливих способів його модифікації чи зміни, а також урахування його результатів у процесі нагромадження досвіду, який цілком може бути використаний у майбутньому.

Система управління формуванням фінансових ресурсів є складовою фінансового механізму підприємства. Сукупність фінансових стимулів, важелів, інструментів, форм і способів регулювання економічних процесів й відносин створює механізм формування фінансових ресурсів підприємства.

Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний динамічний процес, орієнтований на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем та забезпечення високоякісного використання. Тому важливо знати, які саме фактори обумовлюють формування фінансових ресурсів та впливають на їхню збалансованість та ефективність використання.

Отже, необхідні дослідження напрямів вирішення проблем щодо забезпечення фінансовими ресурсами. Тому подальші пошуки мають бути спрямовані на формування власних ресурсів та розширення можливостей використання залученого капіталу, зокрема визначення їх раціональної структури, аналіз доцільності та ефективності використання наявних ресурсів підприємства, з метою досягнення достатнього рівня платоспроможності, зміцнення фінансової стійкості та зростання ринкової вартості загалом. Практично на кожному підприємстві є проблеми формування фінансових ресурсів. Динаміка фінансових результатів підприємств України свідчить про зниження їх прибутковості, що суттєво обмежує власні джерела формування фінансових ресурсів, а також можливість погашення залучення фінансових ресурсів. Тому суб'єктам господарювання необхідно ефективно використовувати фінансові ресурси.

1.2 Методичні основи оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Підприємствам для того, щоб зберегти свої позиції на ринку, необхідно правильно визначати свою стратегію і тактику поведінки, систематично проводити оцінку ефективності управління діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності функціонування та отримання прибутку. Фінансовий стан підприємства визначається формуванням і використанням його ресурсів. Він характеризується забезпеченістю власними обіговими коштами, станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, оборотністю коштів, платоспроможністю та іншими підсумками фінансово-господарської діяльності підприємства, які дозволяють дати оцінку досягнутим результатам та зробити висновки про рівень економічної діяльності підприємства.

Формування та використання фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою загальної системи управління його діяльністю, що дає змогу вирішувати різноманітні завдання фінансового менеджменту. Ефективне використання фінансових ресурсів є передумовою досягнення високих кінцевих результатів господарської діяльності підприємства в цілому.

Фінансовий стан будь-якого підприємства знаходиться в прямій залежності від ефективності його господарської діяльності. Адже його незадовільний фінансовий стан призводить до зниження зовнішніх фінансових надходжень, що відображається на потенційному об'ємі випуску продукції, тобто на величині фінансових ресурсів, які виробляються. Однак, вміле маневрування фінансовими ресурсами, що є в розпорядженні можливість покращити його фінансовий стан.

Найважливішим симптомом «фінансового здоров'я» підприємства ефективно розміщені його фінансові ресурси, а також передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності загалом. Ефективні форми управління фінансовими ресурсами дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток.

Під словом «ефективний» в широкому розумінні розглядають такого, що приносить певну віддачу. Окрім того, «ефективне використання фінансових ресурсів» означає не тільки одержання максимальної віддачі від їхнього використання, але й правильний розподіл їхнього вкладення, що забезпечить оптимальне співвідношення ресурсів з метою одержання максимального результату від їхнього використання [19].

Ступінь використання фінансових ресурсів підприємства формується під впливом цілої низки факторів, в сукупності яких науковці виокремлюють внутрішні і зовнішні (рис. 1.3).

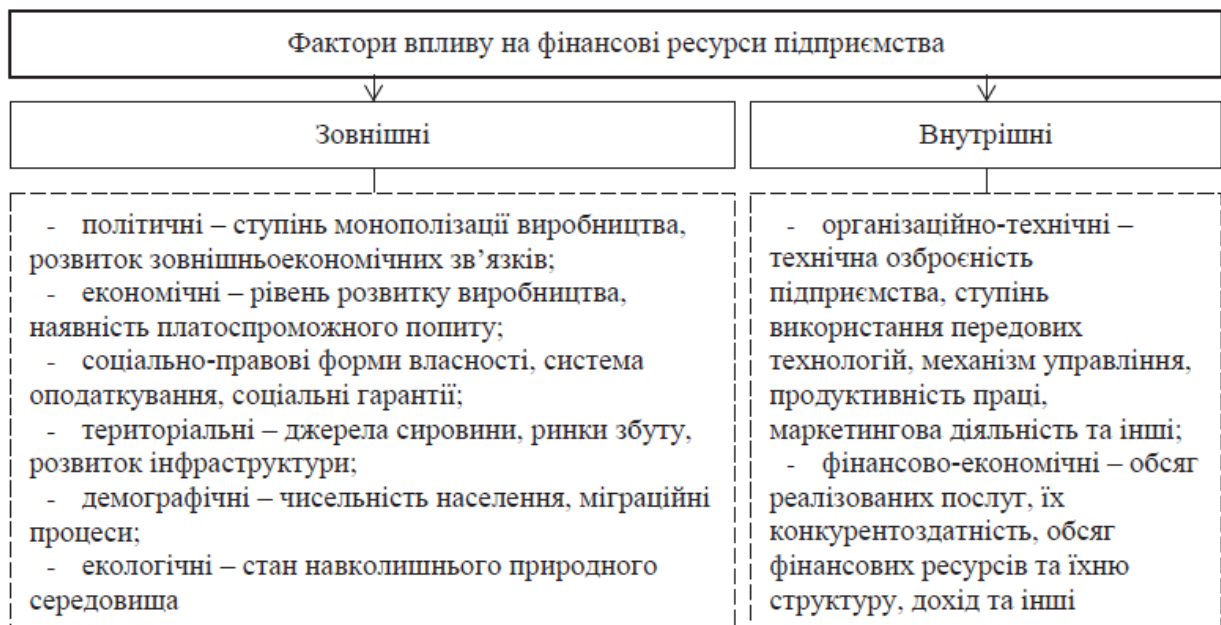

Рис. 1.3 – Чинники, що визначають ефективність використання фінансових ресурсів підприємства

У наукових джерелах існує багато підходів до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Економісти наводять свої аргументи щодо доцільності обчислення тієї чи іншої групи показників. Наприклад, Кустріч Л.О. пропонує з цією метою обраховувати показники оборотності капіталу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Показники оборотності капіталу

Показник	Коефіцієнт оборотності	Середня тривалість 1 обороту, дн.
Власний капітал	Відношення прибутку від продажу до середньорічної вартості власного капіталу	Середньорічна вартість власного капіталу помножена на 360 та поділена на прибуток від продажу
Позиковий капітал	Відношення прибутку від продажу до середньорічної вартості позикового капіталу	Середньорічна вартість позикового капіталу помножена на 360 та поділена на прибуток від продажу
Кредити та позики	Відношення прибутку від продажу до середньорічної вартості заборгованості за кредитами та позиками	Середньорічна вартість заборгованості за кредитами та позиками помножена на 360 та поділена на прибуток від продажу
Кредиторська заборгованість	Відношення прибутку від продажу до середньорічної вартості кредиторської заборгованості	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості помножена на 360 та поділена на прибуток від продажу

Дорохова Л. М. та Недільська Л. В. переконують, що якісний аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно проводити за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через призму показників структури капіталу, ліквідності та оборотності. На їхню думку, це дасть можливість кількісно оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства (табл. 1.3). [20]

Таблиця 1.3 – Показники ефективного використання фінансових ресурсів

Показник	Нормативне значення
Показники рентабельності та динаміки розвитку	
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	> 0, збільшення
Рентабельність (збитковість) капіталу, %	> 0, збільшення
Рентабельність (збитковість) діяльності підприємства, %	> 0, збільшення
Індекс ділової активності	> 1, збільшення
Темпи зростання чистого доходу	збільшення
Показники ліквідності та ділової активності	
Коефіцієнт покриття	> 1
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	> 0,5
Коефіцієнт оборотності необоротних активів	< 1, зменшення
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	< 0,1, зменшення
Показники фінансової стійкості	
Коефіцієнт фінансової автономії	збільшення
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	збільшення
Коефіцієнт співвідношення власного і позикового капіталу	> 0,5

В сучасних умовах ефективність діяльності будь-якого підприємства має визначатися не за допомогою окремих, між собою не пов'язаних показників, а через комплексну оцінку. Це можна реалізувати за допомогою системи взаємопов'язаних показників і коефіцієнтів, які відображають ефективність функціонування системи управління його фінансовими ресурсами на етапах їх формування, розподілу та відтворення.

Основні методи оцінювання дієвості застосування ресурсів фінансових підприємства представлені на рис. 1.4.

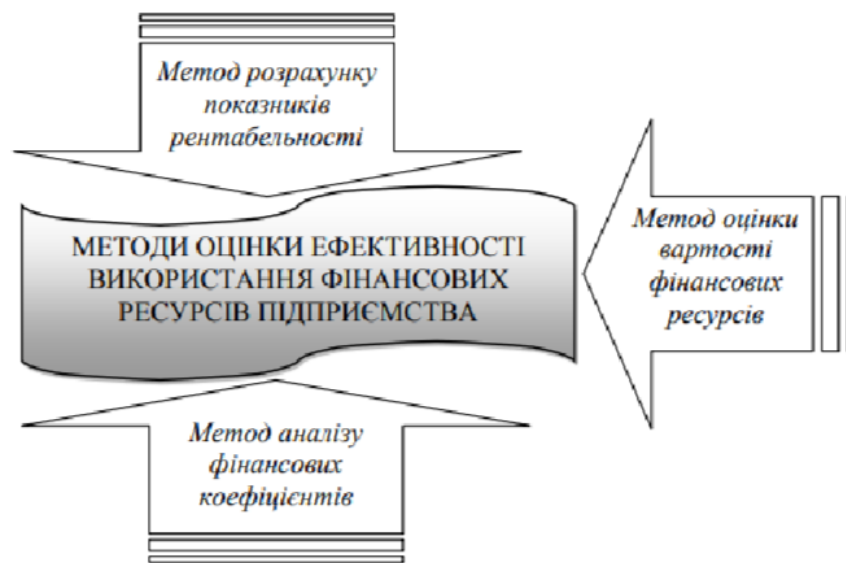

Рис. 1.5 - Основні методи оцінки дієвості використання ресурсів фінансових.

Аналізуючи рисунок 1.5 звернемо увагу на те, що метод розрахунку рентабельності показників дозволяє охарактеризувати результативність роботи підприємства в цілому та його прибутковість. Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, можуть охарактеризувати остаточні діяльності результати підприємства, тому що їхня величина демонструє ефекту співвідношення із споживаними ресурсами. При використанні даного методу розраховують такі показники, як капіталу власного рентабельність та продажів, рентабельність необоротних та оборотних активів, рентабельність інвестицій.

Метод аналізу коефіцієнтів фінансових ґрунтується на розрахунку співвідношення різноманітних показників діяльності фінансової підприємства.

Розраховані показники порівнюються з нормативами або зі середніми показниками діяльності інших підприємств цієї галузі. У менеджменті фінансовому найчастіше використовуються такі коефіцієнти: коефіцієнти оцінки стійкості фінансової, ліквідності і платоспроможності підприємства; коефіцієнти оцінки активів та капіталу оборотності. Метод вартості оцінки ресурсів фінансових ґрунтується на розрахунку вартості підприємства капіталу, яка є прибутковості мірою операційної діяльності та визначає прибутку частину, який має бути сплачено за використання сформованого та залученого нового капіталу. При використанні даного методу розраховують вартість капіталу власного та акціонерного; вартість капіталу позикового у формі кредиту банківського, платежу та емісії облігацій короткострокового відстрочення; вартість лізингу фінансового; вартість середньозважену капіталу та його ефективність граничну.

Після проведення оцінки дієвості застосування ресурсів фінансових фінансово-економічні служби підприємства створюють систему керування ресурсами фінансовими. До неї входить планування потоків грошових, виявлення максимально заборгованості дебіторської допустимої розподіл коштів за напрямками та фондами тощо. Таким чином, одночасне використання всіх перерахованих вище методів здатне надати максимально точну оцінку дієвості застосування ресурсів фінансових і як наслідок надати правильне напрямки думки на момент прийняття керованого рішення в галузі політики фінансової підприємства.

Враховуючи вищенаведене, пропонуємо на рисунку 1.6 розглянути структуровані критерії та показники керування ресурсами фінансовими підприємства.

Рис. 1.6 – Критерії та показники управління ресурсами фінансовими підприємства.

Ціллю аналізування дієвості застосування ресурсів фінансових виступає збільшення дієвості господарювання підприємства на основі введення новітніх методик застосування ресурсів фінансових і керування ними.

Застосування даних методів щодо оцінки ефективності використання фінансових ресурсів буде проведено у розділі 2.2.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ -ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД»

2.1 Аналіз основних економічних показників діяльності та фінансового стану ТОВ «Сільпо-Фуд»

«Сільпо» – це одна з найбільших продовольчих мереж супермаркетів, де щоденні закупи перетворюються на радісний досвід. перший «сільпо» відкрився у 1998 році, а сьогодні 30 000 перевершників у понад 300 супермаркетах працюють для гостей по всій країні.

Основним видом діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» є роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах, переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (КВЕД 47.11). Завдяки своїй діяльності, компанія є однією з важливих ланок у структурі Fozzy Group, що об'єднує понад 50000 позицій товарів, зокрема продуктових і непродуктових напрямів [38].

Компанія активно діє на українському ринку, користуючись перевагами своєї приналежності до Fozzy Group. Це дозволяє ТОВ «Сільпо-Фуд» отримувати оптимальні закупівельні ціни та, як наслідок, пропонувати конкурентоспроможні ціни своїм клієнтам. Fozzy Group, до складу якої входить ТОВ «Сільпо-Фуд», об'єднує мережу гіпермаркетів, що працюють у форматі Cash and Carry, де асортимент продукції складає від 30 000 до 50 000 позицій [39].

Мережа ТОВ «Сільпо-Фуд» налічує 312 супермаркетів, загальною торгівельною площею майже 435 тис. м².

Станом на кінець 2023 року ТОВ «Сільпо-Фуд» належить 100% частки у статутному капіталі компаній:

ТОВ «Княжицький Гай» – основна діяльність компанії пов'язана з управлінням активами;

ТОВ «Меджік Вілледж» – основна діяльність компанії пов'язана з управлінням активами;

ТОВ «Енкі Фуд» – основна діяльність компанії пов'язана з сільським господарством;

Благодійний Фонд «Каннон» – основна діяльність компанії пов'язана з наданням благодійної допомоги.

Неконтрольована частка 35,4529% у статутному капіталі ПАТ «Холдинг Інвест» – основна діяльність компанії пов'язана з управлінням активами.

У 2023 році три супермаркети «Сільпо» увійшли в Europe's Finest Store 2023 – рейтинг 30 найкращих інноваційних дизайнів європейських магазинів за версією European Supermarket Magazine.

Росія продовжує завдавати удари по критичній інфраструктурі України у 2022-2023:

- 31 супермаркет «Сільпо» зазнав повних чи часткових руйнувань;
- 17 з них вдалося відновити;
- Ще 18 «Сільпо» розташовані на тимчасово окупованих територіях.

Доступу до цих магазинів немає. Деякі з них фізично знищені.

Компанія «Сільпо» має лінійно-функціональний тип організаційної структури управління. Комбінований тип управління поєднує усі переваги функціонального та лінійного типів. Компанія організована на базі підрозділів, які відповідають за різні функції діяльності — комерція, логістика, адміністрування, охорона, маркетинг, фінанси, кадри тощо. Кожен з цих підрозділів має свого керівника, який відповідає за роботу свого підрозділу. При цьому, управління компанією здійснюється за допомогою лінійного управління, коли кожен керівник підрозділу звітує безпосередньо своєму вищому керівнику. Така структура дозволяє чітко визначати ланцюг командування та відповідальності, що сприяє більш ефективному прийняттю управлінських рішень та швидкому реагуванню на зовнішні зміни.

Основні техніко-економічні показники торгівельного підприємства ТОВ «Сільпо-фуд» представлені у табл. 2.1 та рис. 2.1.

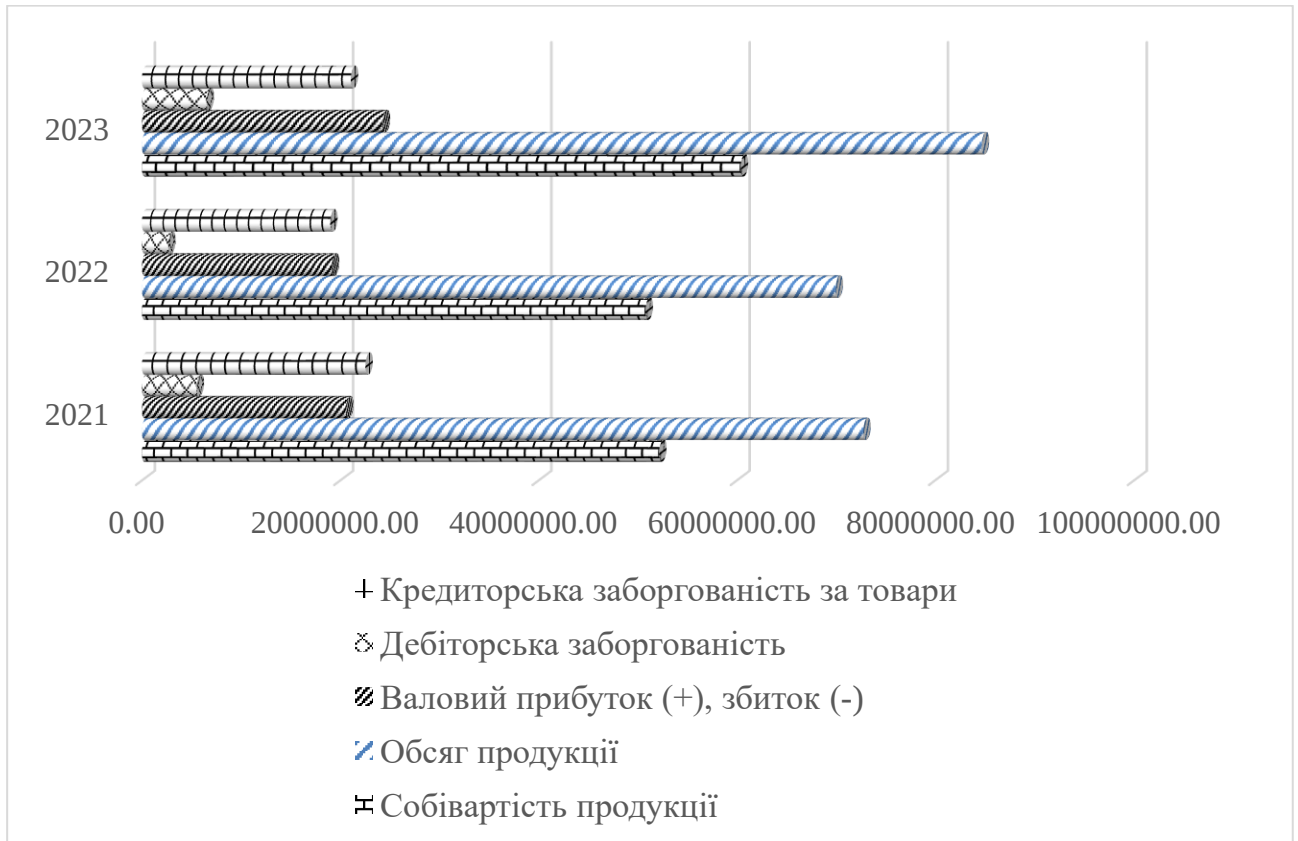

Рис. 2.1 – Динаміка основних економічних показників ТОВ «Сільпо-фуд» за 2021-2023 рр.

За аналізом табл. 2.1 та рис. 2.1 можна зробити наступні висновки: за період 2021-2023 рр. обсяг продукції збільшився майже на 16,4%; на зростання собівартості продукції на 15,8% вплинуло збільшення амортизаційних відрахувань – на 42,2%; продуктивність праці працівника збільшилася на 69,3%, це відбулося за рахунок зростання обсягу виробництва, але при цьому середньомісячна заробітна плата зросла на 28,3% або на 4398,86 грн.; чистий прибуток в 2023 році в порівнянні з 2021 роком зменшився на 4,5%, а в порівнянні з 2022 роком – на 73,8%.

Таблиця 2.1 - Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «Сільпо-фуд» за 2021 – 2023 роки

Назва показника	Значення показника, тис. грн.			Відносне відхилення, %	
	2021	2022	2023	2023 р до 2021 р	2023 р до 2022 р
Обсяг продукції	72784231,00	69990601,00	84727987,00	16,4	21,1
Собівартість продукції	52182935,00	50815360,00	60419457,00	15,8	18,9
Амортизаційні відрахування	2 511 027	3 413 112	3 570 143	42,2	4,6
Облікова кількість працівників	42 935	33 390	29 514	-31,3	-11,6
Фонд оплати праці	8010129	6301347	7064225	-11,8	12,1
Продуктивність праці	1695,22	2096,15	2870,77	69,3	37,0
Середньомісячна заробітна плата працівника	15547,01	15726,63	19945,97	28,3	26,8
Фінансові результати від операційної діяльності	-417390	-1157012	1140287	-373,2	-198,6
Чистий прибуток (+), збиток(-)	-1994424	-7267268	-1904930	-4,5	-73,8
Валовий прибуток (+), збиток (-)	20601296	19175241	24308530	18,0	26,8
Дебіторська заборгованість	5534592	2668337,00	6538999,00	18,1	145,1
Кредиторська заборгованість за товари	22559067	19001625	21079230	-6,6	10,9

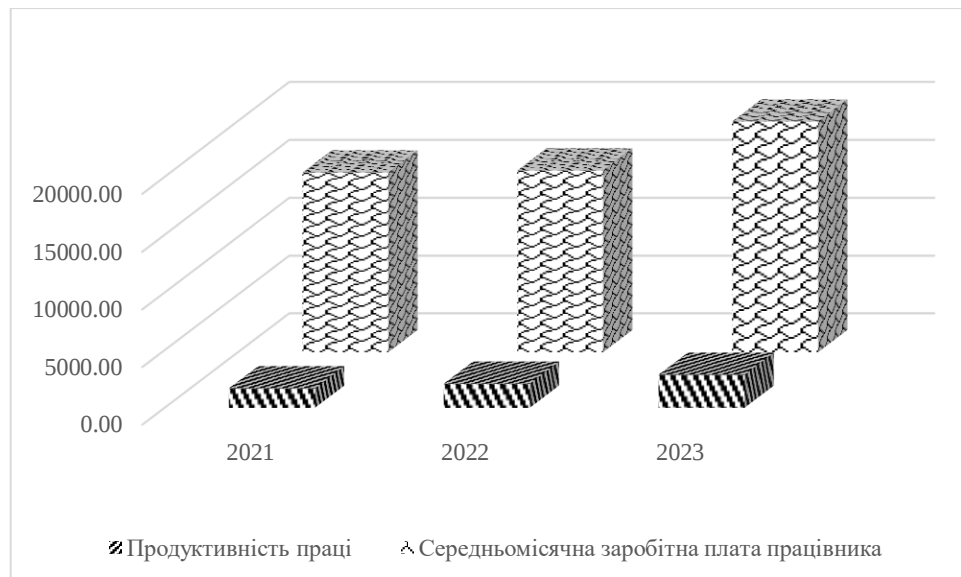

Рис. 2.2 – Динаміка продуктивності праці та середньої зарплати

Використовуючи наявні дані, розглянемо структуру основних засобів ТОВ «Сільпо-фуд» та динаміку їх складу і структури за 2021-2023 роки у табл. 2.2, а також ефективність їх використання у табл. 2.3.

Таблиця 2.2 - Склад і структура основних засобів ТОВ «Сільпо-фуд»

Групи основних виробничих засобів	2021		2022		2023	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Машини та обладнання	3349703	19,88	3180718	18,46	3441040	22,04
Транспортні засоби	64229	0,38	53648	0,31	46289	0,30
АПК машини та обладнання	102187	0,61	86061	0,50	71187	0,46
Разом основних виробничих засобів	16845784	100,00	17226900	100,00	15613778	100,00

Таблиця 2.3 – Аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ «Сільпо-фуд» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Абсолютне відхилення			Відносне відхилення, %		
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	16845784	17226900	15613778	381116	-1613122	-1232006	2,26	-9,36	-7,31
Фондовіддача, грн./грн.	4,32	4,06	5,43	-0,26	1,36	1,11	-5,97	33,56	25,60
Фондомісткість, грн./грн	0,23	0,25	0,18	0,01	-0,06	-0,05	6,34	-25,13	-20,38
Амортизація, тис. грн.	2 511 027	3 413 112	3 570 143	902085	157031	1059116	35,92	4,60	42,18

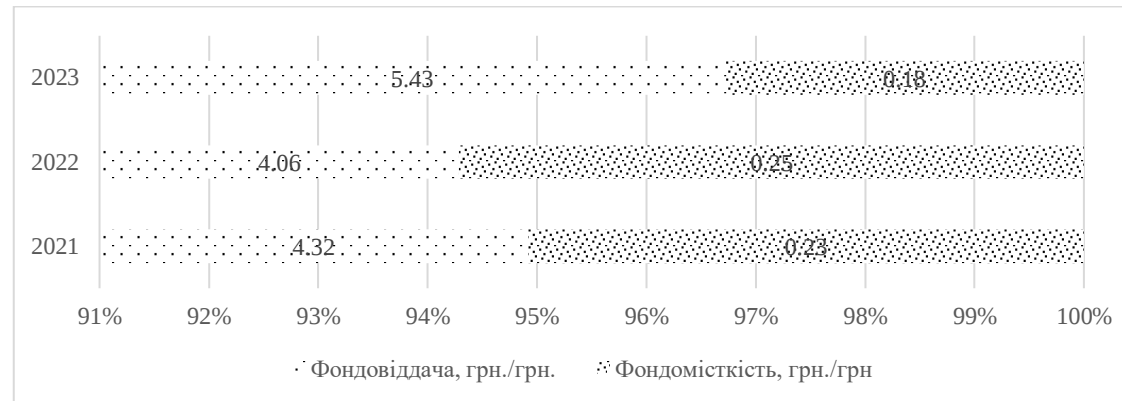

Рис. 2.3. Динаміка показників ефективності використання основних засобів ТОВ «Сільпо-фуд»

Вартість основних засобів ТОВ «Сільпо-Фуд» з 2021 року до 2023 року зменшилась на 1232006 тис. грн. або на 7,31%. Середньорічна вартість основних засобів у 2023 році має значне зменшення в порівнянні з 2022 роком, що говорить про те, що підприємство не має можливість нарощувати свої виробничі можливості. Зниження фондівіддачі за 2021-2023 роки свідчить, що зменшуються авансовані кошти на формування основних засобів ТОВ «Сільпо-фуд». Спостерігається менш ефективне використання основних засобів та зміни в їх структурі, зростання витрат на відтворення основних засобів протягом 2021-2023 років, збільшення витрат в цілому.

Таблиця 2.4 – Показники майнового стану підприємства

Показники	Од. виміру	Значення показників		
		2021	2022	2023
Частка основних засобів в активах		0,149	0,512	0,468
Коефіцієнт зносу основних засобів		0,027	0,198	0,229
Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,635	0,024	-0,103
Коефіцієнт мобільності активів		0,190	0,627	0,631
Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,190	0,018	0,018

Майновий стан підприємства характеризується незначним збільшенням з кожним роком частки основних засобів в активах, що є позитивним лише за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації. Рівень фізичного та морального зносу основних засобів підприємства у 2023 році збільшився порівняно з 2021 роком на 0,02. Оновлення основних засобів у 2023 році не відбувалося.

Аналіз діяльності передбачає аналіз персоналу підприємства. Ефективна діяльність торговельного підприємства пов'язана з забезпеченням трудовими ресурсами необхідної кваліфікації, що мають високу продуктивність праці, що, в свою чергу, впливає на зростання обсягу реалізації та збільшення

Таблиця 2.5 – Аналіз використання трудових ресурсів та фонду оплати праці ТОВ «Сільпо-фуд»

Показники	Роки			Абсолютне відхилення			Відносне відхилення, %		
	2021	2022	2023	2022-2021	2023-2022	2023-2021	2022-2021	2023-2022	2023-2021
Чисельність персоналу, ос.	42 935	33 390	29 514	-9 545	-3 876	-13 421	-22,23	-11,61	-31,26
Фонд заробітної плати, тис. грн.	8010129	6301347	7064225	-1 708 782	762 878	-945 904	-21,33	12,11	-11,81
Середня зарплата працівника, грн.	15547,01	15726,63	19945,97	180	4 219	4 399	1,16	26,83	28,29
Продуктивність праці одного працівника, грн./ос.	1695,22	2096,15	2870,77	401	775	1 176	23,65	36,95	69,35

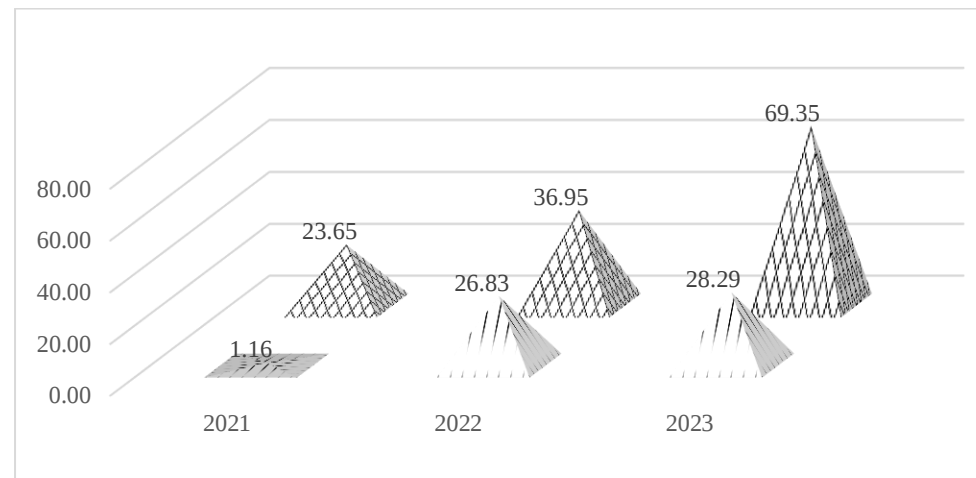

Рис. 2.4. Динаміка темпів приросту середньої зарплати та продуктивності праці на ТОВ «Сільпо-фуд»

прибутку підприємства. Аналіз використання трудових ресурсів та фонду оплати праці наведено у табл. 2.5 та рис 2.4.

З таблиці 2.5 видно, що чисельність персоналу з 2021 до 2023 року значно зменшилась на 31,26%. Оскільки кількість працівників зменшується, і обсяги діяльності підприємства скорочуються, що свідчить про неможливості розвитку підприємства в вірному напрямку і веде до зменшення прибутку, що пояснюється воєнним станом в Україні та нестабільністю економічної політики. Оплата праці залишається на середньому рівні за аналогічними показниками в торгівельній сфері, але середня зарплата працівника за досліджуваний період збільшилась на 28,29% .

Фонд заробітної плати в загальному за 2021-2023 рр. зменшився на 945904 тис. грн., це пов'язано зі скороченням персоналу в мережі товариства. Цей показник говорить про те, що кількість грошей, яка виділяється на оплату праці працівників збільшилась, відбулося це в результаті зменшення кількості працівників і зростанню середньої заробітної плати. Повільне зростання заробітної плати на ТОВ «Сільпо-фуд» негативно впливає на мотивацію працівників.

Провівши аналіз основних показників ефективності ТОВ «Сільпо-фуд» можна сказати, що підприємство повинно розробити стратегію рівномірного зростання доходу при одночасному підвищенню рентабельності, оптимізації витрат на реалізації продукції та вжити заходи щодо підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Для аналізу фінансового стану підприємства можна використати порівняльний аналіз балансу, що представлений в табл.2.6.

В першу чергу необхідно зосередити увагу на змінах в майні підприємства (сума активу балансу). На кінець 2023 року загальна вартість майна підприємства становила 33 358 509 тис. грн., а на кінець 2021 року склала 38 660 343 тис. грн. Так, вартість майна підприємства зменшилася майже на 14% в порівнянні з 2021 р., що може свідчити про скорочення господарського обороту, що в цілому є досить не зовсім позитивною характеристикою.

Таблиця 2.6 – Порівняльний аналіз ТОВ «Сільпо-фуд»

Показники	Абсолютні величини, тис. грн.			Питома вага, %			Відхилення 2023 р від 2021 р	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	Абсолютної величини	Відносної величини, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Нематеріальні активи	4 258 050	3 097 800	2 182 012	11,01	9,20	6,541	-2076038	-48,76
Основні засоби	16 813 770	17 226 900	15 613 773	43,49	51,16	46,806	-1199997	-7,14
Інші фінансові інвестиції	1 400 396	0	14 560	3,62	0,00	0,044	-1385836	-98,96
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	828	45 173	0,00	0,00	0,135	45173	0,00
Інші необоротні активи	1 180 157	1 889 227	2 531 224	3,05	5,61	7,588	1351067	0,00
Необоротні активи	23 652 373	22 214 755	20 386 742	61,18	65,98	61,11	-3 265 631	-13,81
Запаси	6 461 622	5 973 568	4 819 319	16,71	17,74	14,45	-1 642 303	-25,42
Дебіторська заборгованість	5 534 592	2 668 337	6 498 721	14,32	7,93	19,48	964 129	17,42
Грошові кошти, їх еквіваленти	1 163 038	1 066 300	1 418 482	3,01	3,17	4,25	255 444	21,96
Інші оборотні активи	1 848 718	1 746 478	235 245	4,78	5,19	0,71	-1 613 473	-87,28
Оборотні активи	15 007 970	11 454 683	12 971 767	38,82	34,02	38,89	-2 036 203,00	-13,57

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Зареєстрований (пайовий) капітал	13 047 703	13 047 703	15 188 703	33,75	38,75	45,53	2 141 000	16,41
Резервний капітал	0	0	43	0,00	0,00	0,00	43	100,00
Нерозподілений прибуток (збиток)	-16 105 027	-23 772 439	-25 623 369	-41,66	-70,61	-76,81	-9 518 342	59,10
Власний капітал	-3 057 324	-10 724 736	-10 434 623	-7,91	-31,85	-31,28	-7 377 299	241,30
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	13611910	15 998 056	14 045 697	35,21	47,52	42,11	433 787	3,19
Поточні зобов'язання, в.т.ч.	28 105 757	28 396 118	29 747 435	72,70	84,34	89,17	1 641 678	5,84
Короткострокові кредити банків	2 373 923	3274126	2925022	6,14	9,72	8,77	551 099	0,00
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1 864 560	3 132 137	2 978 652	4,82	9,30	8,93	1 114 092	59,75
Кредиторська заборгованість за товари	22 559 067	19 041 146	21 079 230	58,35	56,55	63,19	-1 479 837	-6,56
Поточні зобов'язання за розрахунками	1 212 078	2 878 673	2 720 628	3,14	8,55	8,16	1 508 550	124,46
Інші поточні зобов'язання	96 129	70 036	43 903	0,25	0,21	0,13	-52 226	-54,33
<i>Активи підприємства</i>	<i>38 660 343</i>	<i>33 669 438</i>	<i>33 358 509</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>-5 301 834</i>	<i>-13,71</i>

У структурі сукупних активів підприємства за 2023 рік найбільшу питому вагу складали необоротні активи 61,11%, а в 2021 році – 61,18%.

Підприємство має «важку» структуру активів (якщо доля необоротних активів складає більше 40%, то говорять про «важку» структуру активів, менше – «легку»). «Важка» структура говорить про значні накладні витрати і високу чутливість до зміни виручки. У свою чергу «легка» структура свідчить про мобільність майна підприємства. При цьому необхідно зазначити, що в порівнянні з 2021 р. доля необоротних активів у майні підприємства в 2021 році зменшилася на 13,81%. Такі зміни сприяють прискоренню оборотності.

У формування оборотних активів на кінець 2023 року грошові кошти становили 4,25% в порівнянні з 2021 роком вони складали 3,01%, дебіторська заборгованість 19,48%, що порівняно з 2021 р. зменшилася на 14,32%. Запаси за 2021-2023 рр. зменшилися на 25,42%. Структура активів з незначною долею заборгованості і невисокою долею грошових коштів може свідчити про не налагоджену маркетингову політику підприємства, а також про переважно негрошовий характер розрахунків та про не найкращий стан розрахунків підприємства з покупцями та іншими дебіторами.

Якщо підприємство розширює свою діяльність, то зростає і число покупців, а відповідно і дебіторська заборгованість. З іншого боку, підприємство може скоротити відвантаження продукції, тоді розрахунки дебіторів зменшаться. Отже, зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно. У цьому зв'язку необхідно розрізняти нормальну і прострочену заборгованість. Наявність останньої створює ускладнення, тому що підприємство буде відчувати недостачу фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати та інше. Крім цього, замороження коштів призводить до скорочення оборотності капіталу.

Частка дебіторської заборгованості в активі балансу свідчить про те, що підприємство не використовує для авансування своїх покупців комерційний товарний кредит. Кредитуючи їх, підприємство фактично не ділиться з ними частиною свого доходу. Але коли платежі підприємству затримуються, воно

змушено брати кредити для забезпечення поточної господарської діяльності, збільшуючи тим самим власну кредиторську заборгованість.

Стосовно структури пасиву балансу, можна відмітити зменшення (відносно підсумку балансу) за 2023 рік порівняно з 2021 роком частки власного капіталу на 23,37 процентних пункти, що сталося внаслідок зменшення частки нерозподіленого прибутку на 35,15%. Збільшилася частка довгострокових зобов'язань на 3,19% та поточних зобов'язань на 5,84%.

Так, на кінець 2023 року власний капітал (власні джерела фінансування) підприємства складає 31,28% валюти балансу, а залучений капітал (тобто довгострокові та короткострокові зобов'язання) складає 68,72%, що більше ніж в 2021 році.

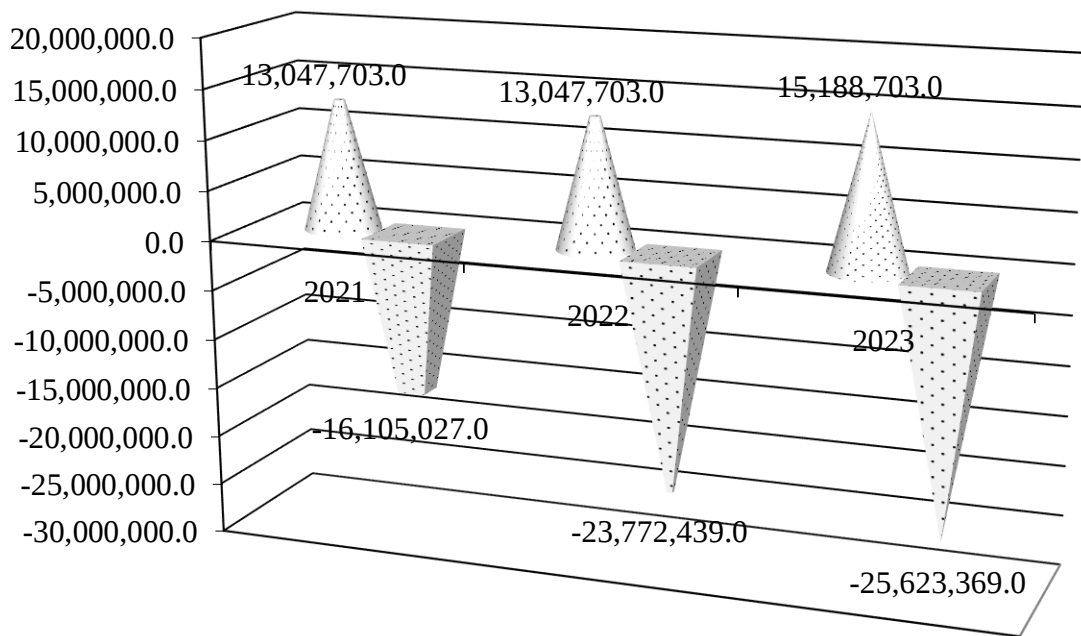

Рис. 2.5 – Структура власного капіталу ТОВ «Сільпо-фуд»

Отже, збільшення частки залучених джерел у валюті балансу свідчить про зменшення фінансової стійкості та незалежності підприємства від позикових і залучених коштів. Наявність нерозподіленого прибутку може кваліфікуватися як наявність одного з джерел поповнення оборотних коштів.

2.2 Ефективність використання фінансових ресурсів ТОВ «Сільпо-Фуд»

Головна роль у існуванні і розвитку економічному підприємства будь-якого відводиться раціональному формуванню та використанню його ресурсів фінансових. В умовах сьогодення не можна недооцінювати роль ресурсів фінансових у діяльності будь-якого підприємства, саме вони є найбільш джерелом важливим коштів та спрямовані на генерування активів її. Наявність у достатньому обсязі ресурсів фінансових, їх дієве застосування, трактують хороше становище фінансове підприємства платоспроможність, стійкість фінансову, ліквідність.

Підприємствам для того, щоб зберегти свої позиції на ринку, необхідно правильно визначати свою стратегію і тактику поведінки, систематично проводити оцінку ефективності управління діяльністю підприємства з метою підвищення ефективності функціонування та отримання прибутку. Фінансовий стан підприємства визначається формуванням і використанням його ресурсів. Він характеризується забезпеченістю власними обіговими коштами, станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей, оборотністю коштів, платоспроможністю та іншими підсумками фінансово-господарської діяльності підприємства, які дозволяють дати оцінку досягнутим результатам та зробити висновки про рівень економічної діяльності підприємства. Формування та використання фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою загальної системи управління його діяльністю, що дає змогу вирішувати різноманітні завдання фінансового менеджменту» [36].

Перш ніж проаналізувати дієвість використання фінансових ресурсів, треба проаналізувати аналіз формування фінансових результатів ТОВ «Сільпо-фуд».

Таблиця 2.7 – Аналіз формування прибутку ТОВ «Сільпо-фуд»

Показник	2021	2022	2023	Темп зростання, %		
				2022 - 2021	2023 - 2022	2023 - 2021
Виручка від реалізації	72784231,0	69990601,0	84727987,0	-3,84	21,06	16,41
Собівартість реалізованої продукції	52182935,0	50815360,0	60419457,0	-2,62	18,90	15,78
Інші операційні доходи	412331,0	725090,0	906959,0	75,85	25,08	119,96
Адміністративні витрати	2775764,0	3379934,0	4342286,0	21,77	28,47	56,44
Витрати на збут	18533954,0	19669097,0	19669097,0	6,12	0,00	6,12
Інші операційні витрати	121299,0	0,0	0,0	-100,00	0,00	-100,00
Фінансові витрати	2358809,0	2503139,0	2909288,0	6,12	16,23	23,34
Фінансовий результат від звичайної діяльності	-1914455,0	-7072130,0	-1904930,0	269,41	-73,06	-0,50
Витрати (дохід) з податку на прибуток	79969,0	196279,0	0,0	145,44	-100,00	-100,00
Чистий прибуток	-1994424,0	-7267268,0	-1904930,0	264,38	-73,79	-4,49

Дохід ТОВ «Сільпо-фуд» у 2023 році порівняно з 2021 збільшився на 16,41%, цьому сприяло зростання інших операційних доходів майже на 120%. Собівартість реалізованої продукції за аналізованій період зросла майже на 16% при збільшенні адміністративних витрат на 56,4%, витрат на збут на 6% та фінансових витрат на 23,34%.

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства можна оцінити за показниками ділової активності, фінансової стійкості, а також за показниками ліквідності та платоспроможності, що наведені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники управління фінансовими ресурсами
ТОВ «Сільпо-фуд» за 2021-2023 рр.

Показники				
		2021	2022	2023
1	2	3	4	5
Показники ділової активності				
Оборотність активів		5,278	1,935	2,528
Фондовіддача		4,882	4,112	10,853
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	обороти	74	5,290	6,937
Період одного обороту обігових коштів	днів	13	68	52
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	обороти	27	26	13
Період погашення дебіторської заборгованості	днів	156	14	28
Період погашення кредиторської заборгованості	днів	35	135	126
Коефіцієнт оборотності власного капіталу		16,7	-10,2	-8,0
Коефіцієнт оборотності запасів	обороти	22	8	11
Період одного обороту запасів	днів	49	44	32
Період операційного циклу	днів	205	58	60
Період фінансового циклу	днів	205	192	186
Показники ліквідності				
Коефіцієнт поточної ліквідності		0,5112	0,4039	0,4361
Коефіцієнт швидкої ліквідності		0,0414	0,1932	0,2741
Коефіцієнт абсолютної ліквідності		0,2453	0,0376	0,0477
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості		0,3598	0,1404	0,3102
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності		0,3598	0,0000	0,0001

Продовження табл. 2.8

Показники фінансової стійкості				
Власні обігові кошти	грн	-13097787	-16905755	-16775668
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами		-0,219	-0,678	-1,215
Маневреність робочого капіталу		-0,077	-0,063	-0,085
Коефіцієнт фінансової незалежності		-12,910	-0,317	-0,313
Коефіцієнт фінансової залежності		-0,073	-3,150	-3,197
Коефіцієнт фінансової стабільності		0,352	-0,242	-0,238
Показник фінансового леверіджу		0,273	0,475	0,421
Коефіцієнт фінансової стійкості		0,273	0,157	0,108
Показники рентабельності (ефективності використання фінансових ресурсів)				
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	%	-4,95	-21,02	-5,71
Рентабельність власного капіталу	%	96,27	105,73	18,01
Рентабельність виробничих фондів	%	-14,46	-42,70	-11,60
Рентабельність активів за чистим прибутком	%	-5,79	-20,09	-5,68
Рентабельність продажів	%	-2,74	-10,38	-2,25

Показники ділової активності показують, що оборотність активів з кожним роком зменшується в порівнянні з 2021 роком, тобто зменшується сума чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи. Збільшується фондвіддача основних засобів в 2023 році, тобто збільшується сума виручки на одиницю основних фондів. Коефіцієнт оборотності за 2023 рік порівняно з 2021 роком збільшився. Період одного обороту обігових коштів або середній період від витрачення коштів для

виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію у 2023 році порівняно з 2021 роком збільшився на 39 днів. Період погашення дебіторської заборгованості зменшився на 128 днів (позитивним для підприємства є зменшення значення даного показника, особливо в умовах інфляції, а збільшення лише за умови, що додаткова вартість коштів компенсується додатковим прибутком від збільшення обсягів реалізації). Період погашення кредиторської заборгованості збільшився на 91 днів, тобто збільшився середній період сплати підприємством короткострокової заборгованості.

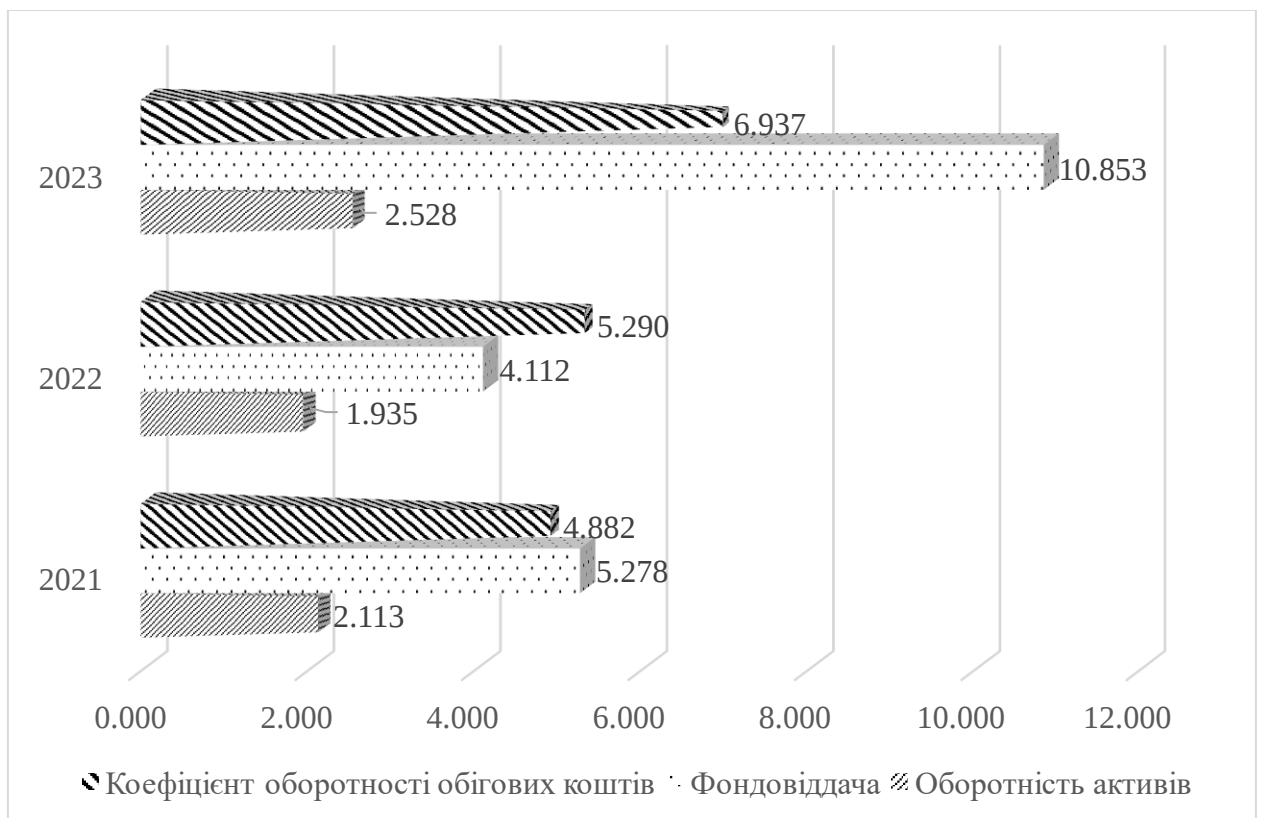

Рис. 2.6 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «Сільпо-фуд»

Показники ліквідності та платоспроможності показали, що підприємство мали ліквідний баланс і своєчасно ліквідувати борги (за коефіцієнтом поточної ліквідності, Кпл більше 1), в 2023 році даний коефіцієнт зменшився до рівня 0,44. За коефіцієнтом швидкої ліквідності видно, що поточні зобов'язання можуть бути погашені за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень, це положення значно змінилось

у 2023 р. і підприємство не може погасити свої поточні зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показав, що підприємство немає можливості негайно погашати короткострокову заборгованість підприємства (нормативне значення цього показника $K_{абс.л.}=0,2-0,35$), але значення його не покращується в 2023 році. Здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року значно менша до нормативного значення ($K_{д/к}=1$) і за 2023 рік становить 0,31.

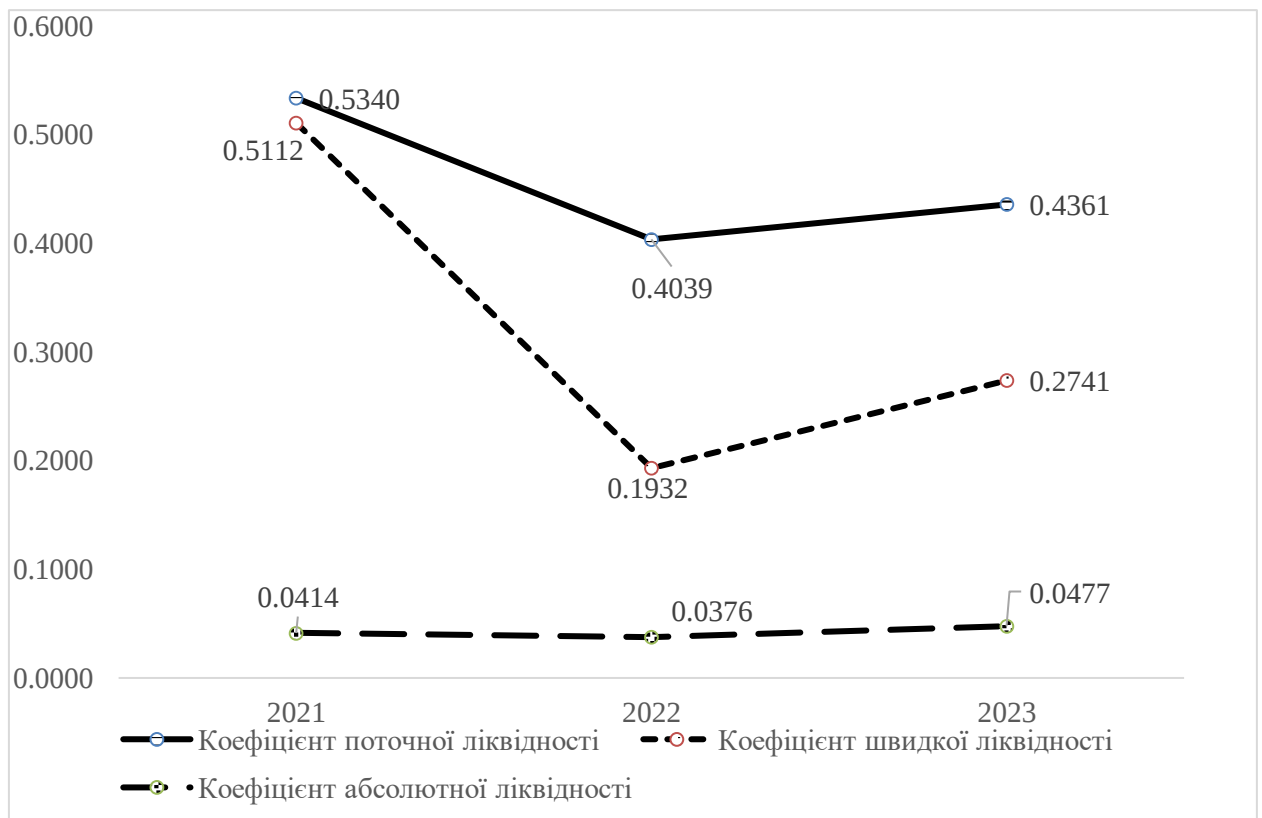

Рис. 2.7 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «Сільпо-фуд»

Аналіз показників ефективності використання фінансових ресурсів показав, що рентабельність активів за чистим прибутком у 2023 році порівняно з 2021 роком зменшилася і склала -5,71%, тобто зменшилась частина чистого прибутку, яка припадає на одиницю інвестованих в активи коштів.

Рівень продажів підприємства за 2023 рік порівняно з 2021 роком зменшився і становив -2,25%.

ТОВ «Сільпо-фуд» має чисті збитки і негативні значення показників рентабельності є застережним сигналом для компанії.

Однією з важливих ознак фінансового стану є його фінансова стійкість – це платоспроможність підприємства в часі з дотриманням фінансової рівноваги між власними та залученими засобами.

Показники фінансової стійкості наведені в таблиці.

Таблиця 2.9 – Показники фінансової стійкості ТОВ «Сільпо-фуд»

Показники	Значення показника, грн.		
	2021	2022	2023
1	2	3	4
1.Поточні активи	15007970	11454103	12971767
2.Поточні пасиви	28105757	28359858	29747435
3.Власні оборотні кошти	-13097787	-16905755	-16775668
4. Довгострокові зобов'язання	13611910	1481551	483922
5. Наявність власних і довгострокових позикових джерел фінансування оборотних коштів	514123	-15424204	-16291746
6. Поточні зобов'язання	28105757	28359858	29747435
7. Загальна величина джерел фінансування оборотних коштів	28619880	12935654	13455689
8. Загальна сума запасів	641622	5973568	4819319
9. Надлишок “+”, нестача “-“ власних оборотних коштів (H_6)	-13739409	-22879323	-21594987
10. Надлишок “+”, нестача “-“ власних і позикових джерел фінансування оборотних коштів (H_n)	-127499	-21397772	-21111065
11. Надлишок “+”, нестача “-“ загальної величини основних джерел фінансування запасів (H_z)	27978258	6962086	8636370

З таблиці 2.9 видно, що в 2023 році підприємство не має стійкий фінансовий стан, нестача власних оборотних коштів, недостатньо у підприємства власних і позикових джерел фінансування оборотних коштів, а також надлишок загальної величини основних джерел фінансування запасів: $H_6 > 0$, $H_n > 0$, $H_z > 0$. Протягом аналізованого періоду спостерігається негативна динаміка, оскільки відбулося погіршення фінансової стійкості. Тобто необхідне відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власного капіталу та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів.

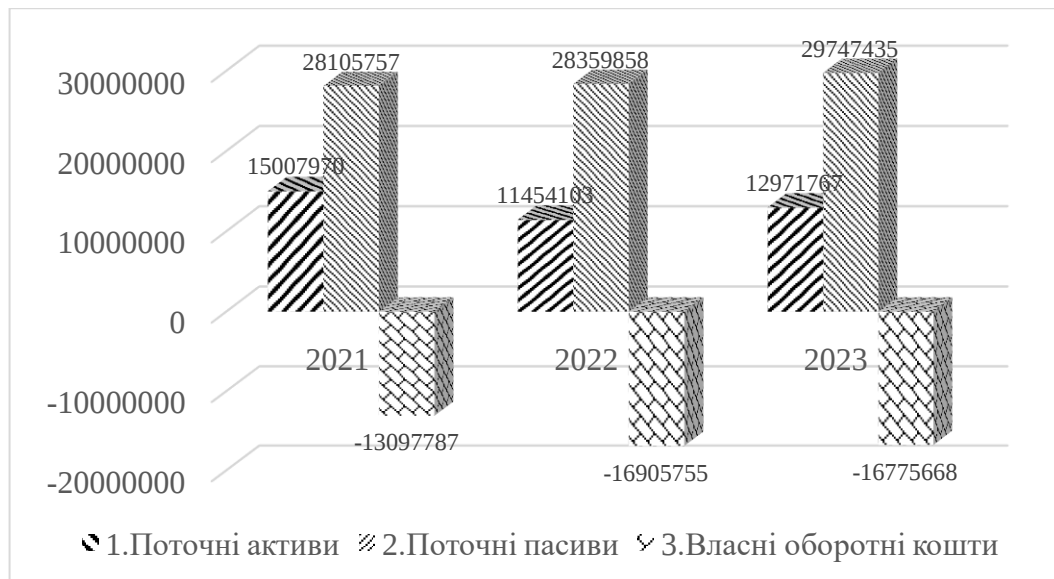

Рис. 2.8 – Динаміка показників ТОВ «Сільпо-фуд», що характеризують фінансову стійкість підприємства

Так, власний оборотний капітал протягом 2022 та 2023 років мав від'ємне значення в порівнянні з 2021 роком. Найбільш критичного значення оборотний капітал досяг у 2022 році і становив -16905755 тис. грн. На кінець звітної періоду 2023 року заказник мав тенденцію до зменшення, але все рівно був від'ємним. Це означає, що на підприємстві немає достатньо коштів задля забезпечення постійної діяльності за рахунок фінансових ресурсів, а це в свою чергу створює ризик втрати ліквідності і стійкості досліджуваного підприємства.

До шляхів покращення фінансової стійкості можна віднести збільшення власного капіталу; зниження питомої ваги необоротних активів (за рахунок продажу або надання в оренду основних фондів, що не використовуються); скорочення величини матеріально-виробничих запасів до оптимального рівня (до розмірів страхового та поточного запасів).

Використання фінансових коштів має забезпечувати їхнє раціональне розподіл з метою збільшення прибутковості, підвищення стійкості фінансової, нормалізації платоспроможності сільськогосподарського підприємства. Управління оборотом ресурсів фінансових спрямоване на регулювання їх перетворення з товарної на форму грошову і назад таким чином, щоб для

виконання зобов'язань фінансових підприємство в потрібний момент часу не відчувала нестачу в ресурсах фінансових.

Отже, проаналізувавши фінансові показники на підприємстві ТОВ «Сільпо-фуд» за три останні роки, можемо дійти висновку, що досліджуване товариство мало негативну динаміку фінансових показників протягом 2021-2023 років, що є негативним для підприємства а саме, знизився чистий прибуток майже на 5%. Також негативним чинником є перевага витрат над доходами підприємства. Протягом 2021-2023 років на досліджуваному підприємству такі показники мали тенденцію до зменшення: чистий прибуток, сумарні операційні доходи, власний оборотний капітал.

Отже, підводячи підсумки стверджуємо те, що, що оцінка дієвості використання ресурсів фінансових дозволяє прийняти рішення управлінські, що забезпечують прибутковості збільшення, виявлення факторів збитковості та встановлення стабільного стану фінансового підприємства. Від якості проведеної оцінки залежить дієвість ухвалення рішень управлінських, пов'язаних із подальшим використанням ресурсів фінансових. Результати такої оцінки складають основу для формування заходів, які націлені на накопичення дієвості керування ресурсами фінансовими, розподілення оптимальне доходів, що, зрештою, забезпечує збільшення вартості підприємства всього.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД»

3.1. Визначення впливу факторів на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства

Підняття ефективності є беззаперечним пунктом кожного підприємства, з тим його керівники та менеджери повинні безперестанно моніторити стан свого підприємства та вносити корективи для покращення роботи та більш ефективно використовувати ресурси.

Важливим методологічним питанням в економічному аналізі є вивчення та вимірювання впливу факторів на величину досліджуваних економічних показників. Без глибокого і всебічного аналізу факторів неможливо сформулювати обґрунтовані висновки про результати діяльності організації, виявити резерви підвищення її ефективності, обґрунтувати управлінські рішення.

Для того щоб знайти взаємозв'язок або взаємозалежність між результативним показником і факторним показником, між якими зв'язок носить не функціональний характер а імовірнісний, тобто кореляційний, використовують кореляційно–регресійний аналіз.

Кореляційно-регресійний аналіз – це побудова та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку.

Правильне застосування кореляційних методів дає змогу зрозуміти глибинну сутність процесів взаємозв'язків. Кореляційні зв'язки виявляються не в кожному окремому випадку, а в середньому для багатьох випадків. У цих зв'язках між причиною і наслідком немає повної відповідності, а спостерігається лише певне співвідношення. Особливості кореляційних

зв'язків породжують у теорії кореляції два завдання визначити теоретичну форму зв'язку (регресійний аналіз) і виміряти щільність зв'язку (кореляційний аналіз). Перше полягає в тому, щоб знайти форму функціонального зв'язку, яка найбільшою мірою відповідає суті кореляційної залежності. Друге – виміряти за допомогою спеціальних показників, якою мірою кореляційний зв'язок наближається до зв'язку функціонального.

Для необхідного проведення кореляційно-регресійного аналізу візьмемо такі дані (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 – Фактори, що впливають на величину фінансових ресурсів

Позначення	Фактор	Од. виміру
X_1	обсяг виробництва	тис. грн
X_2	собівартість	тис. грн
X_3	адміністративні витрати	тис. грн
X_4	витрати на збут	тис. грн
X_5	фінансові витрати	тис. грн
X_6	амортизація	тис. грн
X_7	фондовіддача	тис. грн
X_8	продуктивність праці	грн/ос
X_9	матеріаломісткість	грн./грн

Кореляційний аналіз дозволяє встановити наявність або відсутність зв'язку між досліджуваними показниками і на цій основі визначити, якою мірою зміни величини чистого прибутку впливом даного фактору.

Щільність зв'язку між ознаками вимірюється за допомогою коефіцієнта кореляції. Він може набувати значення від -1 до +1. Чим ближче значення r до ± 1 , тим щільніший зв'язок. Знак «+» вказує на прямий, а знак «-» на зворотний зв'язок. При $r=0$ зв'язок відсутній. Коефіцієнт кореляції розраховується за наступною формулою:

$$r = \frac{\sum xy - \frac{\sum x \sum y}{n}}{\sqrt{\left(\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}\right) \left(\sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n}\right)}} \quad (3.1)$$

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для аналізу впливу показників на результативний показник

Показники / Роки		Од. виміру	2019	2020	2021	2022	2023
У	чистий прибуток	289577	-3114238	1994424	-7267268	-1904930	1228267
X_1	обсяг виробництва	62446681	64402634	72784231	69990601	84727987	2668263,43
X_2	собівартість	47340607	47249897	52182935	50815360	60419457	1311520
X_3	адміністративні витрати	814406	1685089	2775764	3379934	4342286	511695
X_4	витрати на збут	12940168	15581479	185339554	19669097	19669097	119
X_5	фінансові витрати	2105372	2225413	2358809	2503139	2909288	2652923,39
X_6	амортизація	1903446	251864	2511027	3413112	3570143	84 062
X_7	фондовіддача	4,56	5,02	4,32	4,06	5,43	5,16
X_8	продуктивність праці	1634,78	1678,55	1695,22	2096,15	2870,77	2905,721
X_9	матеріаломісткість	1,11	1,03	1,23	1,19	1,08	3,0345

У найпростішому випадку вивчається зв'язок між двома показниками, один з яких розглядається як незалежний показник – факторна ознака (x), а інший – як залежна величина, результативна ознака (y). Щільність зв'язку між ознаками вимірюється за допомогою коефіцієнта кореляції. Він може набувати значення від -1 до +1. Чим ближче значення r до ± 1 , тим щільніший зв'язок. Знак «+» вказує на прямий, а знак «-» на зворотний зв'язок. При $r=0$ зв'язок відсутній. Для учбового застосування може бути використана наступна спрощена градація: коли $|r| < 0,3$ - зв'язок проявляється слабо; при $0,3 \leq |r| \leq 0,7$ - тіснота зв'язку середня; якщо $|r| > 0,7$ - зв'язок щільний. Звичайно вважається, що при $|r| > 0,7$ встановлену залежність доцільно використовувати в аналізі, прогнозуванні і у вирішенні інших практичних питань.

Проведемо кореляційний аналіз на підприємстві ТОВ «Сільпо-фуд». За формулою 3.1 встановимо тісноту зв'язку між чистим прибутком і

переліченими факторами. Результати занесемо до табл. 3.3. Як ми бачимо між оборотними активами та обсягом виробництва зв'язок сильний (рис. 3.1).

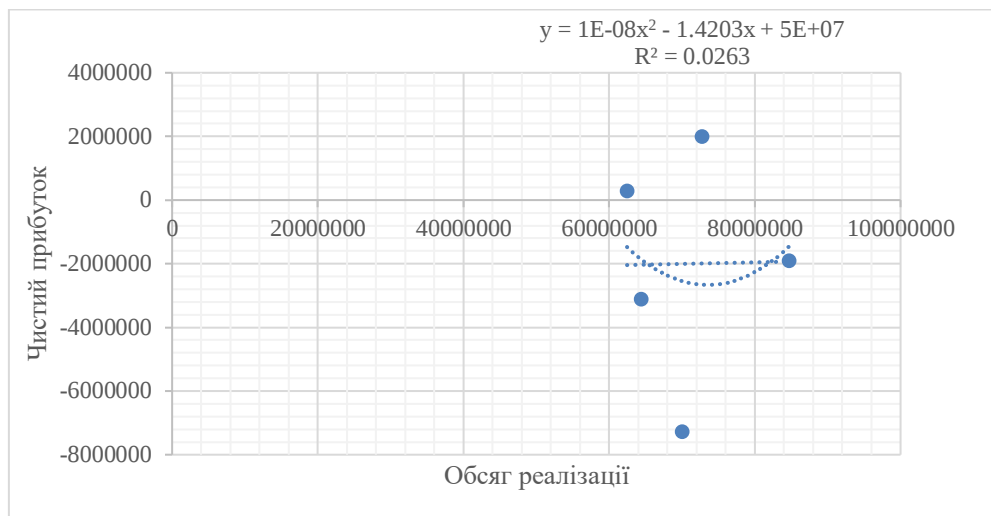

Рис. 3.1 – Залежність чистого прибутку від обсягу виробництва

Як ми бачимо між чистим прибутком та собівартістю реалізованої продукції зв'язок не сильний (рис. 3.2)

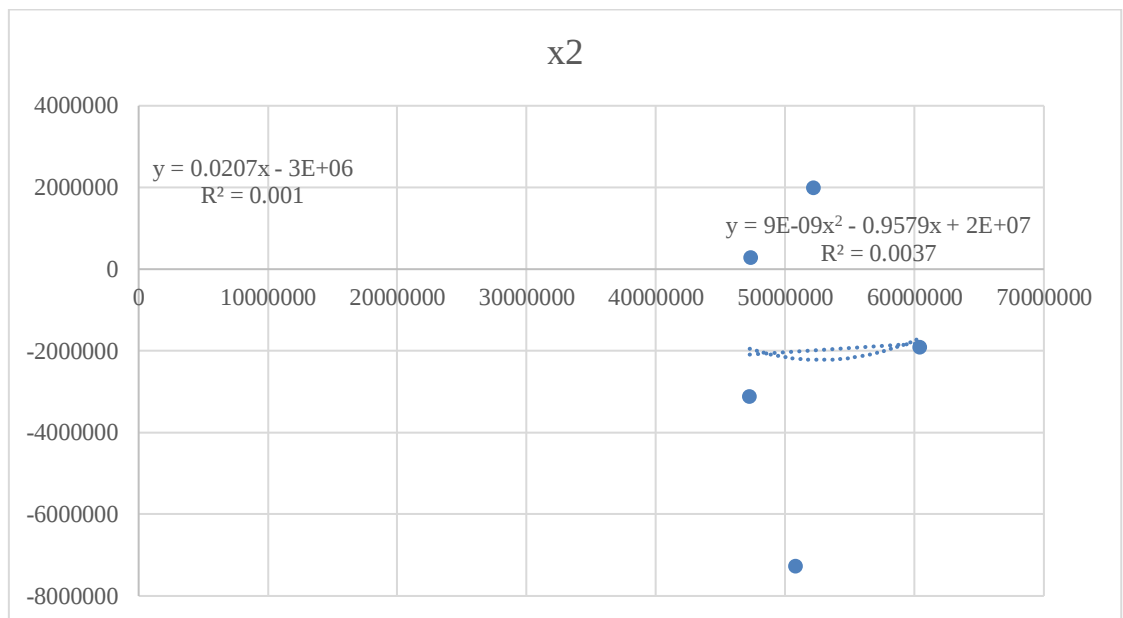

Рис. 3.2 – Залежність чистим прибутком від собівартості

Як ми бачимо між чистим прибутком та адміністративними витратами зв'язок не дуже сильний (рис. 3.3)

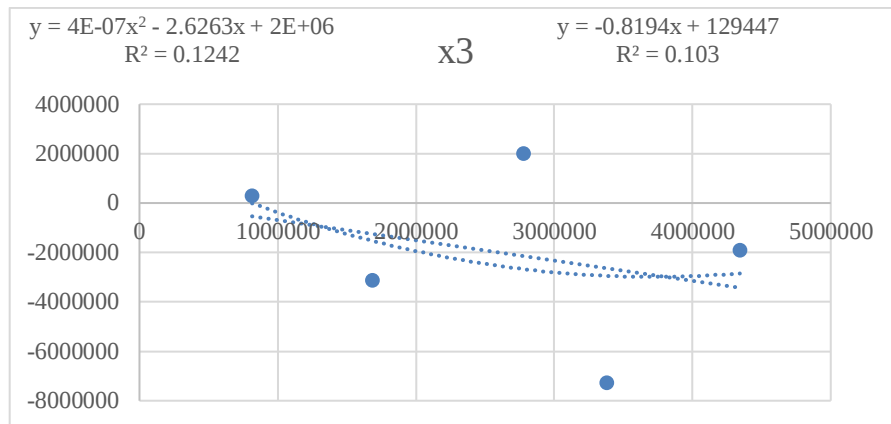

Рис. 3.3 – Залежність чистого прибутку від адміністративних витрат

Як видно з рис. 3.4 – 3.6, між чистим прибутком та іншими факторами.

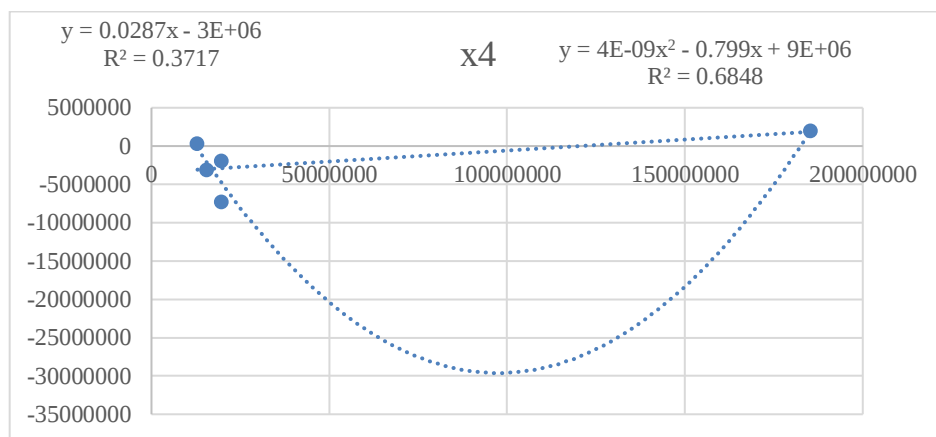

Рис. 3.4 – Залежність чистого прибутку від витрат на збут

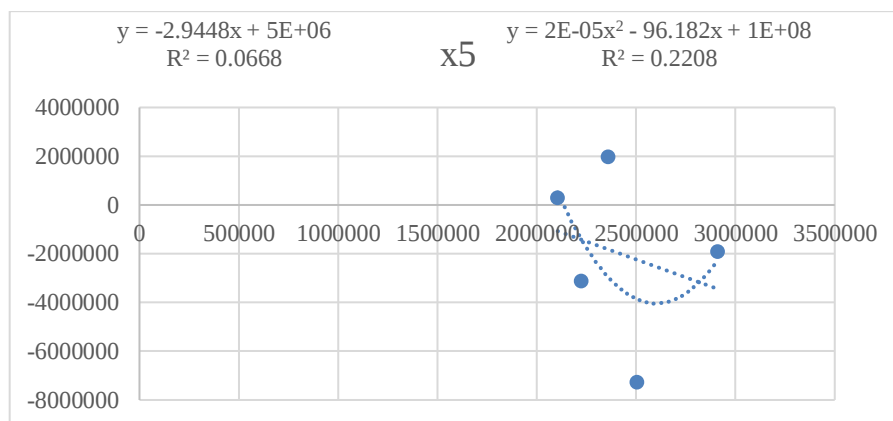

Рис. 3.5 – Залежність чистого прибутку від фінансових витрат

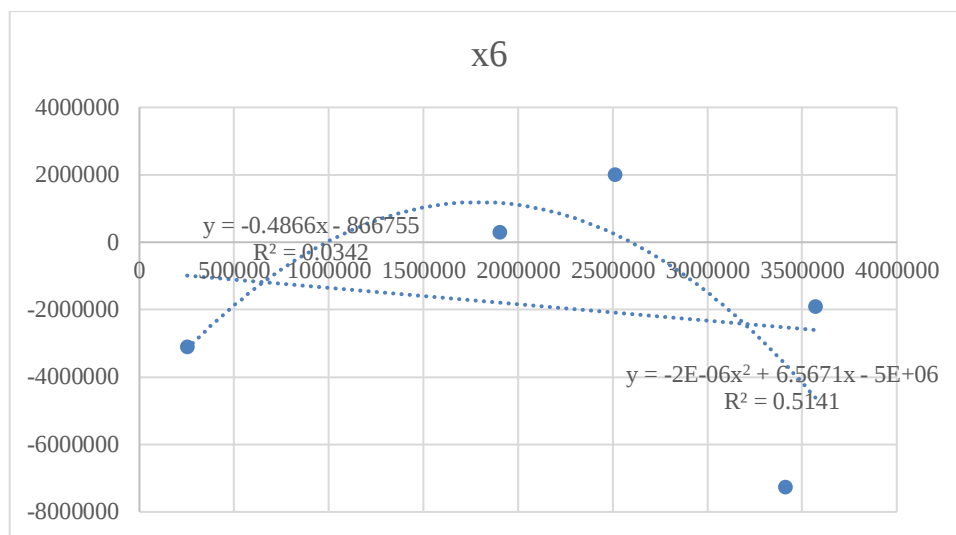

Рис. 3.6 – Залежність чистого прибутку від амортизації

Якщо говорити про зв'язок чистого прибутку і фондівдачі, продуктивності праці та матеріаломіткості, то він теж є не високим (рис. 3.7 – 3.9).

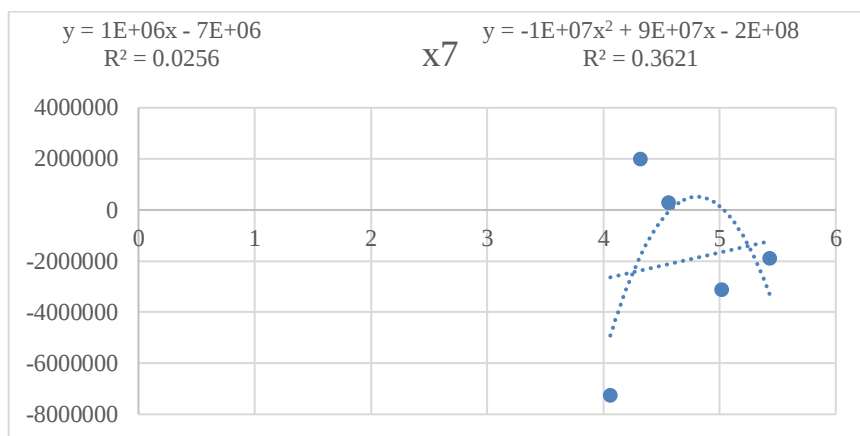

Рис. 3.7 – Залежність чистого прибутку від фондівдачі

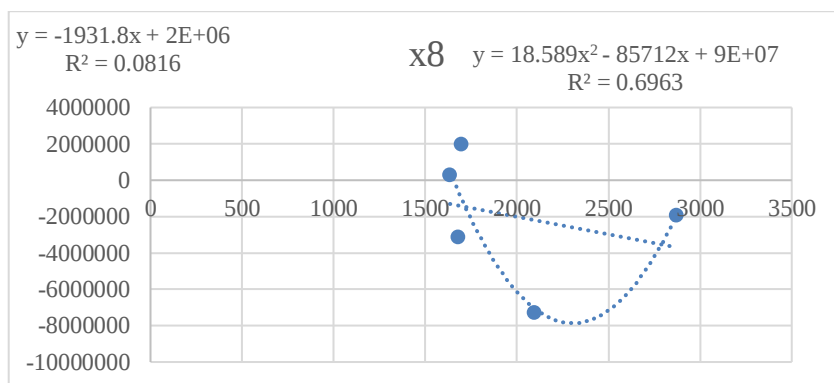

Рис. 3.8 – Залежність чистого прибутку від продуктивності праці

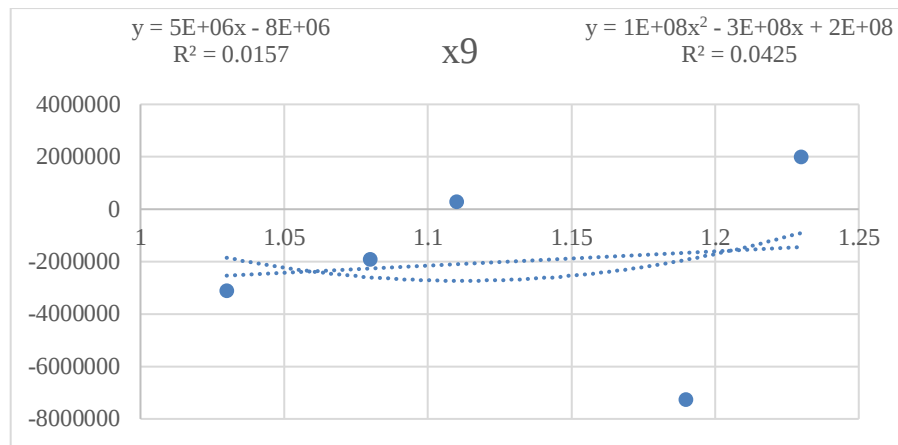

Рис. 3.9 – Залежність чистого прибутку від матеріаломісткості

В результаті проведеного кореляційно-регресійного аналізу впливу чинників на діяльність ТОВ «Сільпо-фуд», було визначено найкращі зв'язки між показниками, ними являються витрати на збут, амортизаційні відрахування, продуктивність праці, фондвіддача. Всі вони мають поліноміальну лінію тренду. Величину коефіцієнта множинної кореляції вказує на досить щільний зв'язок між факторами і результативною ознакою.

Таблиця 3.3 – Значення коефіцієнтів детермінації між чистим прибутком і факторами

Фактор	Показник		Економетрична залежність	R ²
X ₁	Q	обсяг виробництва	$y = 1E-08x^2 - 1,4203x + 5E+07$	0,026
X ₂	C	собівартість	$y = 9E-09x^2 - 0,9579x + 2E+07$	0,037
X ₃	Вадм	адміністративні витрати	$y = 4E-07x^2 - 2,6263x + 2E+06$	0,124
X ₄	Взб	витрати на збут	$y = 4E-09x^2 - 0,799x + 9E+06$	0,685
X ₅	Вфін	фінансові витрати	$y = 2E-05x^2 - 96,182x + 1E+08$	0,221
X ₆	АВ	амортизація	$y = -2E-06x^2 + 6,5671x - 5E+06$	0,514
X ₇	Фвід	фондовіддача	$y = -1E+07x^2 + 9E+07x - 2E+08$	0,362
X ₈	ПП	продуктивність праці	$y = 18,589x^2 - 85712x + 9E+07$	0,696
X ₉	ММ	матеріаломісткість	$y = 1E+08x^2 - 3E+08x + 2E+08$	0,043

Таким чином факторний аналіз показав, що найбільший вплив на результативний показник здійснює витрати на збут, амортизаційні відрахування, продуктивність праці, тому ці три показники будемо

використовувати в моделі (3.2). Інші фактори включати в модель не можна, оскільки зв'язок між показниками слабкий.

$$Y = f(X_i), \quad (3.2)$$

де Y - величина чистого прибутку;

X - фактори, які впливають на величину чистого прибутку.

$$\text{ЧП} = f(\text{Взб}, \text{АВ}, \text{ПП}) \quad (3.3)$$

На практиці можуть виникати випадки, коли пояснювані змінні пов'язані між собою і мають тісну лінійну залежність, це явище називається мультиколінеарністю.

Основні наслідки мультиколінеарності такі: падає точність оцінювання параметрів моделі; оцінки деяких параметрів моделі можуть показати гіпотези про значимість зв'язку через наявність мультиколінеарності пояснюваних змінних; оцінки параметрів моделі стають дуже чутливими до розмірів сукупності спостережень і навіть збільшення цієї сукупності іноді може призвести до значних змін в оцінках параметрів.

Тож з'ясуємо чи не існує мультиколінеарності між змінними. Це може бути досліджено за допомогою алгоритму Фаррара-Глобера. Вихідні дані представимо у вигляді табл. 3.4

Таблиця 3.4 – Вихідні дані для дослідження мультиколінеарності

Роки	Чистий прибуток, Y	Витрати на збут, X_4	Амортизація, X_6	Продуктивність праці, X_8
2019	289577	12940168	1903446	1634,78
2020	-3114238	15581479	251864	1678,55
2021	1994424	185339554	2511027	1695,22
2022	-7267268	19669097	3413112	2096,15
2023	-1904930	19669097	3570143	2870,77

Визначимо кореляційну матрицю, елементами якої є парні коефіцієнти кореляції, числові значення яких свідчать про тісноту зв'язку між незалежними змінними.

$$R = \begin{vmatrix} 1 & 0,1019836 & -0,2911822 \\ 0,1019836 & 1 & 0,6926653 \\ -0,2911822 & 0,6926653 & 1 \end{vmatrix}$$

Для того, щоб стверджувати про мультиколінеарність, необхідно визначити статистичні критерії оцінки.

Обчислимо визначник кореляційної матриці r : $r=0,3838885$.

Визначимо статистичний критерій χ^2 :

$$\chi^2 = -\left(5 - 1 - \frac{1}{6 * (2 * 3 + 5)}\right) * \ln 0,0010073 = 2,0743735$$

Розраховане значення χ^2 -критерію порівнюється з табличним $\chi^2_{\text{табл}}$, який знаходиться за статистичними таблицями. В нашому випадку $\chi^2_{\text{табл}}=0,3518463$. Таким чином: $\chi^2 > \chi^2_{\text{табл}}$. Це свідчить, що в масиві незалежних змінних присутня мультиколінеарність.

Використовуючи F-критерій, знайдемо пари факторів, між якими існує мультиколінеарність, якщо $F_{\text{табл}} < F_{ij}$ можна вважати, що існує попарна мультиколінеарність. $F_{ij} = (C_{ij} - 1) \frac{n-m}{n-1}$, де C_{ij} - діагональні елементи матриці C .

Для цього знайдемо обернену матрицю C по відношенню до кореляційної матриці:

$$C = \begin{vmatrix} 1,35511943 & -0,791051189 & 0,942520384 \\ -0,791051189 & 2,384059331 & -1,881695257 \\ 0,942520384 & -1,881695257 & 2,577830216 \end{vmatrix}$$

$$F_1 = (1,355119 - 1) * \frac{5-3}{3-1} = 0,36611943$$

$$F_2 = (2,384059331 - 1) * \frac{5-3}{3-1} = 1,384059331$$

$$F_3 = (2,577830216 - 1) * \frac{5-3}{3-1} = 1,577830216$$

$$F_{\text{табл}} = 215,70735$$

Визначимо часткові коефіцієнти кореляції, що характеризують тісноту зв'язку між двома незалежними змінними за умови, що третя не впливає на цей зв'язок. Вони обчислюються за елементами матриці C .

$$r_{12,3} = \frac{-(-0,79105119)}{\sqrt{1,35511943 * 2,384059331}} = 0,440105982$$

$$\frac{-0,94252038}{\sqrt{1,35511943 * 2,577830216}} = -0,50428356$$

$$r_{23,1} = \frac{-(-1,881695257)}{\sqrt{2,384059331 * 2,577830126}} = 0,759038152$$

Розрахуємо t-критерій Ст'юдента $t_{ij} = \frac{r_{ij}\sqrt{n-m}}{\sqrt{1-r_{ij}^2}}$:

$$t_{12} = \frac{0,440105982 * \sqrt{5-3}}{\sqrt{(1-0,440105982^2)}} = 0,588172017$$

$$t_{13} = \frac{-0,50428356 * \sqrt{5-3}}{\sqrt{1-(-0,50428356^2)}} = 0,411159147$$

$$t_{23} = \frac{0,759038152 * \sqrt{5-3}}{\sqrt{1-(0,759038152^2)}} = 1,546284716$$

Усі фактичні значення є меншими за табличне, отже, між аналізованими факторами мультиколінеарність існує.

Таким чином, було виділено 2 показники з найкращими показниками критерію Ст'юдента, такими показниками є витрати на збут та продуктивність праці.

Отже, модель прийме такий вигляд:

$$\text{ЧП} = f(\text{Взб}, \text{ПП}) \quad (3.4)$$

$$\text{ЧП} = -2136833 + 3,131497592\text{Взб} - 3730,723502\text{ПП}$$

Отже, було визначено, що ТОВ «Сільпо-фуд» – сучасна компанія зі стабільними ринковими позиціями, високопрофесійною командою, широким асортиментом якісної продукції, прозорим і відповідальним ставленням до своїх споживачів та партнерів.

Провівши техніко-економічний аналіз, можна зазначити, що на підприємстві протягом аналізованого періоду майже всі показники не відповідають встановленим нормам.

3.2 Ефективність результатів оптимізації прибутковості ТОВ «Сільпо-фуд»

Детально проаналізуємо вплив керованих змінних (витрат на збут та продуктивності праці) на результативний показник (чистий прибуток) та за допомогою функції «тенденція» розрахуємо прогнозні значення на 2024-2028 рр. (табл. 3.5)

Таблиця 3.5 – Прогнозовані значення витрат на збут, продуктивності праці та чистого прибутку

Роки	Витрати на збут, X_1	Продуктивність праці, X_2	Чистий прибуток, Y
2016	150786	1668,483077	490118
2017	239688	2133,250986	694525
2018	417431	2420,886323	960269
2019	434060	2676,746185	1041246
2020	511695	2905,721128	1228267
2021	625589	3266,40893	1426024,942
2022	717208	3568,206061	1607071,59
2023	808827	3870,003191	1788118,237
2024	900446	4171,800321	1969164,884
2025	992065	4473,597451	2150211,532

Отримані результати по результативному показнику зобразимо на рис. 3.10

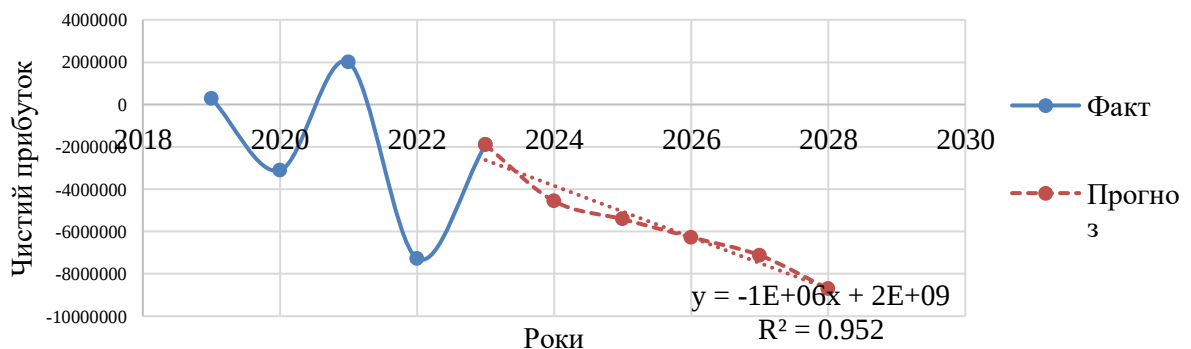

Рис. 3.10 – Прогнозування показника чистого прибутку за 2024-2028 рр.

Почнемо з фіксації мінімального значення витрат на збут (2105372 тис. грн.). Результати представимо у вигляді табл. 3.6

Таблиця 3.6 – Результати фіксації мінімального значення витрат на збут

Рік	Витрати на збут, X1	Продуктивність праці, X2	Чистий прибуток, Упр
2019	2105372	1634,78	-1642777,7
2020	2105372	1678,55	-1806071,4
2021	2105372	1695,22	-1868262,6
2022	2105372	2096,15	-3364021,6
2023	2105372	2870,77	-6253914,6
2024	2105372	2103,287858	-3390650,9
2025	2105372	2139,352477	-3525198,1
2026	2105372	2175,417096	-3659745,2
2027	2105372	2211,481715	-3794292,3
2028	2105372	2278,011801	-4042497,7

Зафіксуємо максимальне значення витрат на збут (2909288 тис. грн.).

Результати зобразимо у вигляді табл. 3.7.

Таблиця 3.3 – Результати фіксації максимального значення витрат на збут

Рік	Витрати на збут, X1	Продуктивність праці, X2	Чистий прибуток, Упр
2019	2909288	1634,78	874683,3503
2020	2909288	1678,55	711389,5826
2021	2909288	1695,22	649198,4219
2022	2909288	2096,15	-846560,552
2023	2909288	2870,77	-3736453,59
2024	2909288	2103,287858	-873189,925
2025	2909288	2139,352477	-1007737,05
2026	2909288	2175,417096	-1142284,17
2027	2909288	2211,481715	-1276831,29
2028	2909288	2278,011801	-1525036,65

Зафіксуємо середнє значення витрат на збут (2470518,5 тис. грн.).

Результати зобразимо у вигляді табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Результати фіксації середнього значення витрат на збут

Рік	Витрати на збут, X1	Продуктивність праці, X2	Чистий прибуток, Упр
2019	2470518,523	1634,78	-499322,2
2020	2470518,523	1678,55	-662616
2021	2470518,523	1695,22	-724807,1
2022	2470518,523	2096,15	-2220566
2023	2470518,523	2870,77	-5110459
2024	2470518,523	2103,287858	-2247195
2025	2470518,523	2139,352477	-2381743
2026	2470518,523	2175,417096	-2516290
2027	2470518,523	2211,481715	-2650837
2028	2470518,523	2278,011801	-2899042

Наступним кроком зафіксуємо мінімальне, максимальне та середнє значення продуктивності праці.

Далі знайдемо попарно значення оборотних активів при фактичному, мінімальному, середньому і максимальному значенні витрат на збут і продуктивності праці. Визначимо резерв збільшення чистого прибутку шляхом віднімання прогнозного значення від фактичного.

Таблиця 3.11 – Результати обчислень збільшення резерву чистого прибутку

Чистий прибуток, тис. грн. (ЧП)	Витрати на збут, тис. грн. (Взб)	Продуктивність праці, грн/ос. (ПП)	Прогнозовані значення чистого прибутку, тис. грн. (ЧПпр)	Δ
-1904930	мин	мин	-1768514,529	136415,4712
-1904930	мин	макс	-12233620,65	-10328690,65
-1904930	мин	ср	-7166973,242	-5262043,242
-1904930	мин	факт	-6253914,609	-4348984,609
-1904930	макс	мин	748946,4892	2653876,489
-1904930	макс	макс	-9716159,633	-7811229,633
-1904930	макс	ср	-4649512,224	-2744582,224
-1904930	макс	факт	-3736453,591	-1831523,591
-1904930	ср	мин	-625059,0702	1279870,93
-1904930	ср	макс	-11090165,19	-9185235,193
-1904930	ср	ср	-6023517,783	-4118587,783
-1904930	ср	факт	-5110459,151	-3205529,151
-1904930	факт	мин	748946,4892	2653876,489
-1904930	факт	макс	-9716159,633	-7811229,633
-1904930	факт	ср	-4649512,224	-2744582,224
-1904930	факт	факт	-3736453,591	-1831523,591

Таким чином, ми бачимо, що найбільше оптимальне значення чистого прибутку при максимальному значенні витрат на збут та мінімальному значенні продуктивності праці, резерв збільшення складає 2653876 тис. грн.

Отже, значення витрат на збут не має перевищувати 2909288 тис. грн., а значення продуктивності праці не має бути більшим за 1634,78 грн/ос.

Розрахуємо чистий прибуток за наведеними даними та зобразимо результати цього рівняння на рис. 3.11

$$\text{ЧП} = -2136833 + 3,131497592\text{Взб} - 3730,723502\text{ПП} \rightarrow \max \quad (3.5)$$

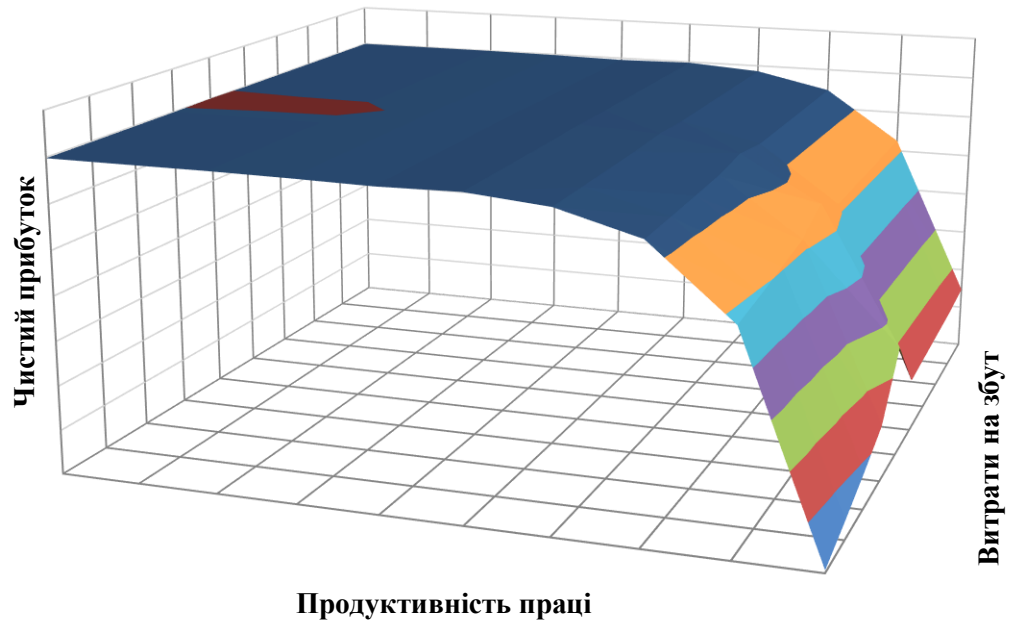

Рис. 3.12 – Поверхня розрахованих значень чистого прибутку

Тепер встановимо обмеження:

$$\begin{cases} \text{Взб} \geq 0 \\ \text{Взб} \leq 2909288 \\ \text{ПП} \geq 0 \\ \text{ПП} \leq 1634,78 \end{cases}$$

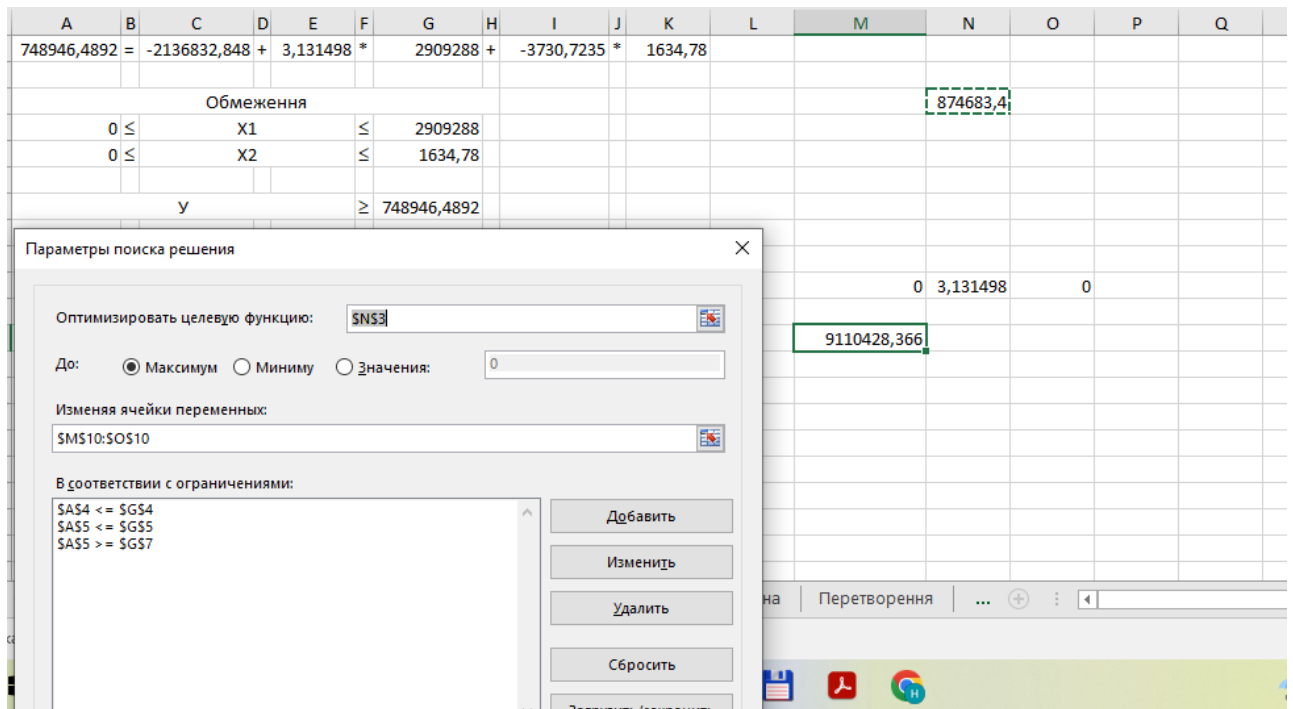

Рис. 3.13 – Результати оптимізації

За допомогою пошуку рішень ми отримали чистий прибуток досягне свого максимального значення 9110428,37 тис. грн., при цьому його значення за формулою 3.5 становить 874683,4 тис. грн. Отже, знайдене оптимальне рішення за допомогою функції Excel та застосування симплекс-методу дозволило збільшити результативний показник.

Ефективність використання фінансових ресурсів торговельного підприємства – це здатність підприємства отримувати максимальний прибуток при мінімальних витратах ресурсів та швидкому обороті коштів. У торгівлі фінансові ресурси особливо тісно пов'язані з оборотним капіталом (товарні запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти), тому ефективність їх використання критично важлива.

Шляхами підвищення ефективності у торговельному бізнесі є

- управління товарними запасами (впровадження систем автоматизованого обліку, мінімізація «мертвих» запасів, перехід до Just-In-Time (JIT), де можливо);
- покращення обіговості коштів (запровадження чіткої політики розрахунків з контрагентами, контроль дебіторської заборгованості, стимулювання передоплати або швидкої оплати);
- оптимізація витрат (перегляд умов закупівлі товарів, зниження логістичних і адміністративних витрат);
- автоматизація фінансового обліку (використання CRM/ERP систем для аналізу фінансових потоків, моніторинг фінансових показників у реальному часі);
- фінансове планування та бюджетування (розробка місячних і квартальних бюджетів, постійний аналіз відхилень).

Оптимізаційне рішення дозволило отримати позитивний результат чистого прибутку, отже його впровадження можна вважати доцільним та економічно обґрунтованим та свідчить про правильний вибір напрямків оптимізації використання фінансових ресурсів.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було теоретично узагальнено економічну природу фінансових ресурсів підприємства як сукупності грошових коштів, що перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання та використовуються для забезпечення його статутної діяльності, розвитку та інвестицій. Здійснено класифікацію джерел формування фінансових ресурсів, яка включає як внутрішні (прибуток, амортизаційні відрахування, резерви), так і зовнішні джерела (банківські кредити, інвестиції, бюджетні надходження тощо). Визначено ключові фактори, що впливають на напрямки використання фінансових ресурсів, серед яких основними є фінансові результати діяльності підприємства, потреба в оновленні основних фондів, інвестиційна політика та ринкове середовище.

На прикладі ТОВ «Сільпо-Фуд» було проведено аналіз фінансово-економічного стану підприємства, що дозволив оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами, рівень ліквідності, платоспроможності, рентабельності та фінансової стійкості.

За період 2021-2023 рр. обсяг продукції збільшився майже на 16,4%; на зростання собівартості продукції на 15,8% вплинуло збільшення амортизаційних відрахувань – на 42,2%; продуктивність праці працівника збільшилася на 69,3%, це відбулося за рахунок зростання обсягу виробництва, але при цьому середньомісячна заробітна плата зросла на 28,3% або на 4398,86 грн.; чистий прибуток в 2023 році в порівнянні з 2021 роком зменшився на 4,5%, а в порівнянні з 2022 роком – на 73,8%.

Оскільки кількість працівників зменшується, і обсяги діяльності підприємства скорочуються, що свідчить про неможливість розвитку підприємства в вірному напрямку і веде до зменшення прибутку, що пояснюється воєнним станом в Україні та нестабільністю економічної політики.

Підприємство має «важку» структуру активів (якщо доля необоротних активів складає більше 40%, то говорять про «важку» структуру активів, менше – «легку»). «Важка» структура говорить про значні накладні витрати і високу чутливість до зміни виручки.

Дохід ТОВ «Сільпо-фуд» у 2023 році порівняно з 2021 збільшився на 16,41%, цьому сприяло зростання інших операційних доходів майже на 120%. Собівартість реалізованої продукції за аналізованого період зросла майже на 16% при збільшенні адміністративних витрат на 56,4%, витрат на збут на 6% та фінансових витрат на 23,34%.

ТОВ «Сільпо-фуд» має чисті збитки і негативні значення показників рентабельності є застережним сигналом для компанії.

Протягом аналізованого періоду спостерігається негативна динаміка, оскільки відбулося погіршення фінансової стійкості. Тобто необхідне відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власного капіталу та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів.

Досліджуване товариство мало негативну динаміку фінансових показників протягом 2021-2023 років, що є негативним для підприємства а саме, знизився чистий прибуток майже на 5%. Також негативним чинником є перевага витрат над доходами підприємства. Протягом 2021-2023 років на досліджуваному підприємстві такі показники мали тенденцію до зменшення: чистий прибуток, сумарні операційні доходи, власний оборотний капітал.

В результаті проведеного кореляційно-регресійного аналізу впливу чинників на діяльність ТОВ «Сільпо-фуд», було визначено найкращі зв'язки між показниками, ними являються витрати на збут, амортизаційні відрахування, продуктивність праці, фондіввіддача.

Отже, було визначено, що ТОВ «Сільпо-фуд» – сучасна компанія зі стабільними ринковими позиціями, високопрофесійною командою, широким асортиментом якісної продукції, прозорим і відповідальним ставленням до своїх споживачів та партнерів.

За допомогою пошуку рішень ми отримали чистий прибуток досягне свого максимального значення 9110428,37 тис. грн., при цьому його значення за формулою 3.5 становить 874683,4 тис. грн. Отже, знайдене оптимальне рішення за допомогою функції Excel та застосування симплекс-методу дозволило збільшити результативний показник.

Виявлено сильні сторони в управлінні обіговими коштами, а також окреслено окремі ризики, пов'язані з зовнішнім фінансуванням та коливаннями споживчого попиту. Отримані результати можуть бути використані для формування обґрунтованих управлінських рішень з оптимізації фінансових потоків та підвищення ефективності функціонування підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Степаненко О.І. Дефініція категорії «прибуток»: науковий аспект. Збірник наукових праць *«Проблеми системного підходу в економіці»*. 2022. Вип. 1(87). С. 89–96.
2. Хмелевський О. В. Механізм управління прибутковістю промислового підприємства (на прикладі машинобудування) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Хмельницький. 2008. 23 с.
3. Кучер Л. Ю. Прибутковість виробництва молока та економічні важелі її підвищення в сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2012. 23 с.
4. Антонюк Р. Р. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Львів. 2016. 22 с.
5. Самусєва Л. Ю. Управління рентабельністю в підприємствах ресторанного господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Донецьк. 2012. 23 с.
6. Коваль О.А. Рентабельність як показник економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1. С. 225-227.
7. Єпіфанова І.Ю., Дзюбко М.Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 2(55). С. 99-103.
8. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 189-192. URL: <http://economyandsociety.in.ua>.
9. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця: ВНТУ, 2017. 143 с.

10. Семенова К.Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 5–6. С. 77–82.
11. Гайбура Ю.А. Прибутковість підприємств: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 24. С. 99–105.
12. Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 189–192.
13. Воронкова Т.Є., Безпалько Н.Ю. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 19. С. 42–44.
14. Рубаха М.В. Методи мобілізації фінансових ресурсів суб'єктами господарювання на фінансовому ринку України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7. Т. 1. С. 122–130.
15. Близнюк О.П., Горпинченко А.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Економічні науки*. 2012. Т. 15. № 2. С. 52–58.
16. Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія*. 2015. № 2(222). С. 42–54.
17. Ткаченко І.П. Фінансові ресурси підприємств: управління ефективністю формування та використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 46–52.
18. Kuzheliev, M.O. (2012), "Formation of the national model of corporate social responsibility", *Skhid*. vol. 2., pp. 40–44.
19. Гвоздей Н.І., Бондарук І.С., Вінницька О.А. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського

національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28.
 № 1. С. 216–221. URL:
<https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1480/6565656606>

20. Дорохова Л.М., Недільська Л.В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 241–246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_1_39

21. Журавльова Т.О. Оцінка прибутковості вітчизняних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 9. С. 24–28.

22. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ: Знання, 2012. 341.

23. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення системи управління рентабельністю як умова ефективного функціонування підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 2. С. 47–50

24. Чигріна К.О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Науковий огляд: міжнародний науковий журнал*. 2015. № 12. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/421>.

25. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності / І.А. Бержанір та ін. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2015. № 1 (2). С. 58–62.

26. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства / О.М. Вовк та ін. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37–44.

27. Корбутяк А.Г., Сокровольська Н.Я. Особливості планування рівня рентабельності вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 16. Ч. 1. С. 153–157.

28. Швець Ю.О. Прогнозування показників фінансового стану як елемент управління операційною діяльністю підприємств машинобудування у кризових умовах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць*. 2020. Вип. 42. С. 89–94.

29. Набатова Ю.А., Малачевська К.О. Автоматизація аналізу та прогнозування фінансових результатів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8405>.

30. Пономарьов Д.Є. Прогнозування показників фінансового стану підприємства як основа формування фінансової стійкості. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2016. № 1 (75). С. 49–53.

31. Добровольська О.В., Рондова М.А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 40–45.

32. Томчук О.Ф., Левчук М.С. Критерії оцінювання і прогнозування фінансового стану та результатів діяльності підприємства. *Молодий вчений*. 2019. № 9 (73). С. 480–486.

33. Василик О. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2001. 416 с.

34. Філімоненков О. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: МАУП, 2004. 328 с.

35. Гудзь О. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

36. Кужель В.В. Потенціал підприємств аграрної сфери: сутність, структура, тенденції нарощення. *АгроСвіт*. 2013. № 13. С. 47-50.

37. Колотуха С., Бречко В., Кравцова Л. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: формування та використання в умовах економічної нестабільності. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2016. Вип. 1. С. 29–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkib_2016_1_8.

38. Фінансові показники 2023-2019 ТОВ «СІЛЬПО-ФУД». URL: https://clarity-project.info/edr/40720198/finances?current_year=2020

39. ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» звіт про управління за 2023 рік. URL: <https://content.silpo.ua/uploads/2024/07/05/6687db249d826.pdf>